

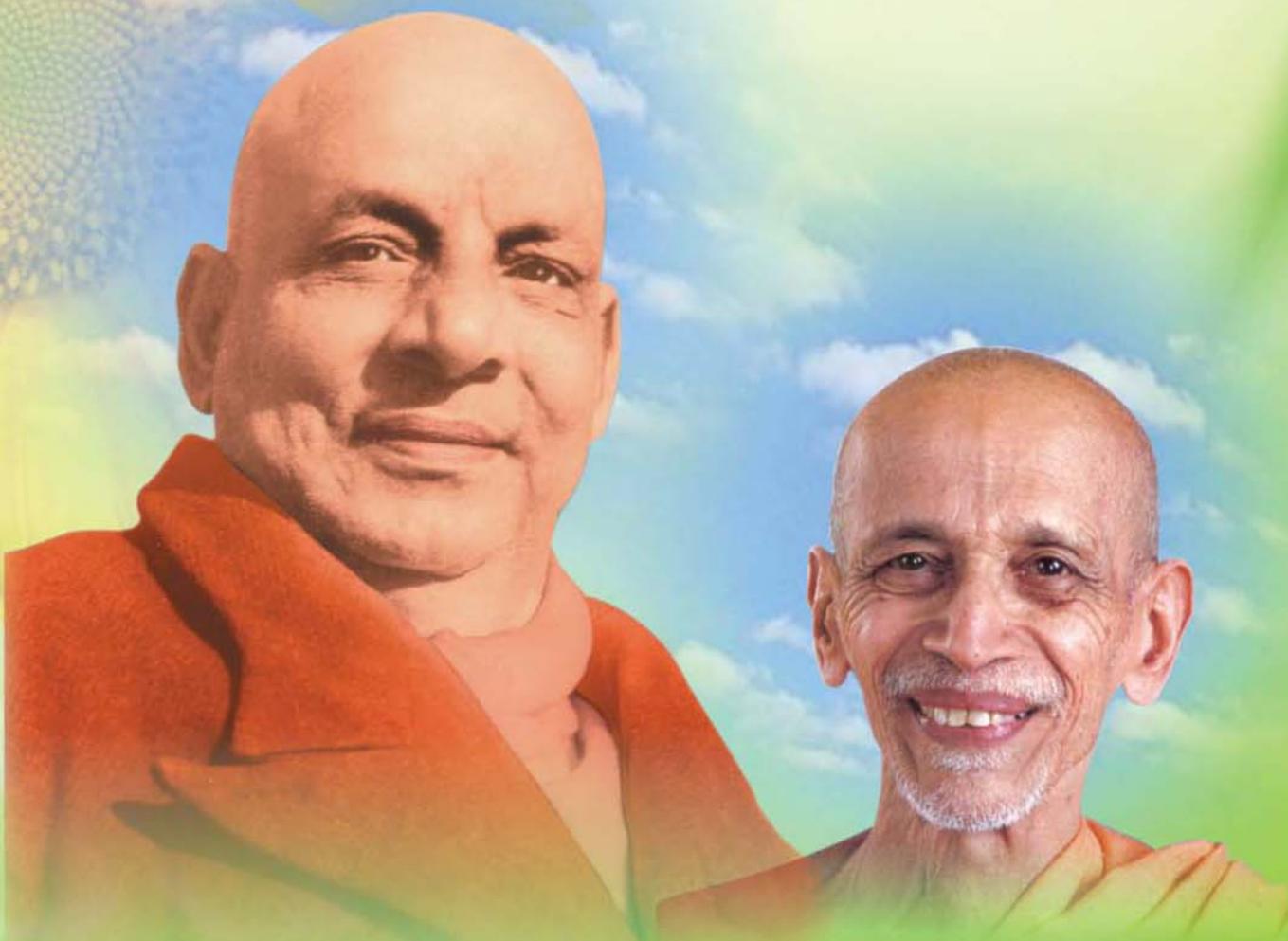
યોગ, સ્વાસ્થ્ય અને નેતિક જીવન મૂલ્યોનું માસિક

દિવ્ય જીવન

વાર્ષિક લવાજમ : રૂ. ૧૫૦/- ● વર્ષ - ૧૩ અંક - ૧ જાન્યુઆરી - ૨૦૧૬

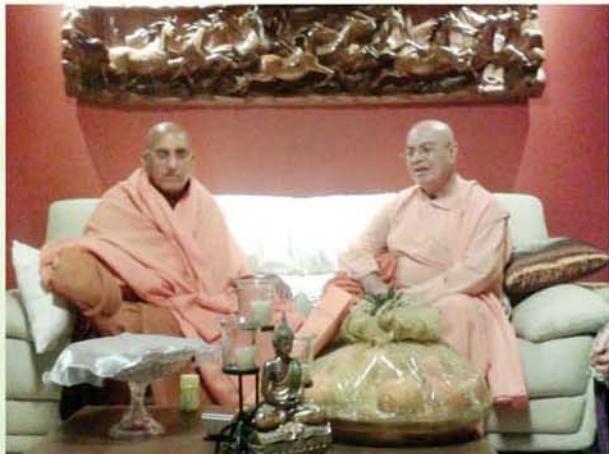
Postal Registration No. GAMC 1417/2015-2017 Valid up to 31-12-2017 RNI No. GUJGUJ/2003/15738
Published on 4th of every month and Posted on 5th of every month at PSO, Ahmedabad-2. Annual Subscription Rs.150/-

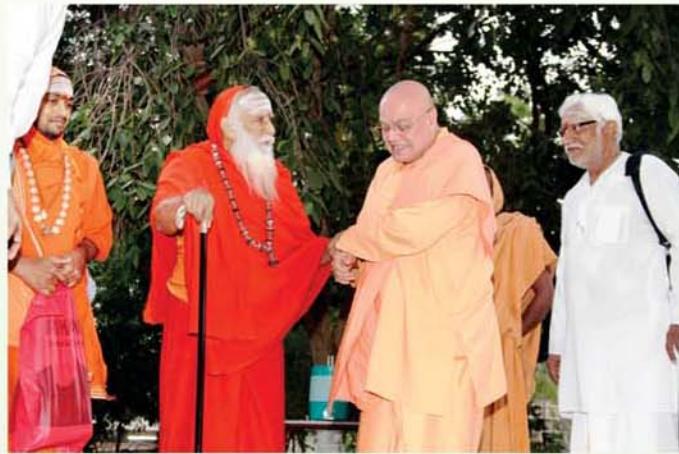
નીરોગી માણસ

નીરોગી માણસ હંમેશાં હસતો હોય છે. તે સદા ખુશમિજાળ અને આનંદી હોય છે. તે પોતાની દેનિક ફરજો સરળતાથી આરામપૂર્વક બજાવે છે. તંદુરસ્લ માણસ થાક્યા વિના લાંબા સમય સુધી કાર્ય કરવા સમર્થ બને છે. તેનાં આંતરડાં પણ રોજ નિયમિત ખુલાસા પૂર્વક કાર્ય કરે છે. તે ઉત્તમ પ્રકારની માનસિક અને શારીરિક શક્તિ અનુભવે છે.

- ટ્રામી શિવાનંદ

જૂના પીઠાધીશ્વર આર્યા મહામંડળોશ્વર ૧૦૦૮
શ્રીમતું સ્વામી અવધેશાનંદગિરિજી મહારાજ સાથે,
તા. ૨૪-૧૨-૨૦૧૫ (અમદાવાદ)

શિવાનંદ આશ્રમ, અમદાવાદ ખાતે
શ્રી સ્વામી ઈશ્વરાનંદગિરિજી મહારાજનું
આગમન, તા. ૬-૧૨-૨૦૧૫

જર્મનીના સુપ્રસિદ્ધ નેત્ર ચિકિત્સક
ડૉ. લુકાસ અને શ્રીમતી ઉર્સુલા માતાજી સાથે
તા. ૭-૧૨-૨૦૧૫ (મુંબઈ)

Happy New Year - V ટીવીના નૂતન વર્ષના
કાર્યક્રમમાં મૌલાના મહમુબ કાસમી સાહેબ સાથે
તા. ૩૧-૧૨-૨૦૧૫ (અમદાવાદ)

ઉપ મા યોગશિક્ષક તાલીમ શિબિરનાં સૌ પ્રથમ
શ્રેષ્ઠ વિદ્યાર્થીની ડૉ. બીજુ લાલકીર્યા - પ્રમાણપત્ર વિતરણ
શ્રી પી. કે. લહેરી (IAS), તા. ૩૦-૧૨-૨૦૧૫ (અમદાવાદ)

નિર્માણધીન શ્રી સ્વામી ચિદાનંદ જન્મ શાતાબ્દી
સ્મૃતિ ભવન, તા. ૨૪-૧૨-૨૦૧૫
(શિવાનંદ આશ્રમ, અમદાવાદ)

શ્રી સ્વામી શિવાનંદજી મહારાજની પ્રેરણાથી પ્રકાશિત દિવ્ય જીવન

વર્ષ : ૧૩

અંક : ૧

જીન્યુઆરી-૨૦૧૬

સંસ્કૃત અને અધ્યાત્મા :

ભગવાન શ્રી સ્વામી પાઠવક્ષ્યાનંદજી
(ડૉ. શિવાનંદ અધ્યાત્મ)

અધ્યાત્મ પદ્ધતિ :

અધ્યાત્મ : શ્રી સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી (સ્લો)
ડૉ. મહારાજની ડે. પટ્ટી
શ્રીમતી રૂપ મજુમદાર

○

તંત્રી : શ્રી સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી

દૈનિક કાર્યવાનું ચરણાંશ :

શિવાનંદ આધ્યાત્મ, જોખપુર ટેકની,
અમદાવાદ - ૩૮૦૦૧૫.

ફોન : ૨૬૧૬૧૨૩૪, ૨૬૧૬૨૩૪૫

○

મુખ્ય કાર્યક્રમ :

‘દિવ્ય જીવન’ એક્સિઝ, તરુણ કાર્યક્રમ :

સ્વામી શિવાનંદ સર્વલક્ષ્મયોગનિર્મિ

ઈતિર પત્રલક્ષ્મયાર અને મધ્યમાંગીં કાર્યક્રમ :

શ્રી પદોદાર્થ દેશાઈ

ગુજરાત દિવ્ય જીવન સર્વ

શિવાનંદ આધ્યાત્મ,

જોખપુર ટેકની, હેઠેલાઈટ માર્ક,

અમદાવાદ - ૩૮૦૦૧૫

ફોન : ૨૬૧૬૧૨૩૪

ટેલિફોન : ૨૬૧૬૨૩૪૫

○

E-mail :

shivananda_sahram@yahoo.com

Website : <http://www.divyajivan.org>

બાળક્રમ

બાળક્રમ

વાર્ષિક બાળક્રમ : રૂ. ૧૫૦/-

કુલેજક બાળક્રમ : રૂ. ૧૫૦૦/-
(૧૫ વર્ષ માટે)

પેઢન બાળક્રમ : રૂ. ૩૦૦૦/-

કુલેજ -૧૫૬ : રૂ. ૧૫/-

વિદેશ પદ્ધતિ (અરેચેન્ટ) : રૂ. ૧૨૦૦/-

વાર્ષિક (અરેચેન્ટ) : રૂ. ૧૫૦૦૦/-
(૧૫ વર્ષ માટે) એક્સિઝ (અમદાવાદ) દ્વારા

ॐ

યસ્ત્યામત્તે તસ્ત્ય મત્તે યસ્ત્ય ન વેદ સાઃ ।

અવિજ્ઞાત્ત વિજ્ઞાનત્ત વિજ્ઞાતમવિજ્ઞાનત્તમ ॥

પ્રતિબોધવિદિતં મત્ત્યમૃતત્ત્વ હિ વિન્દ્સો ।

આત્મના વિન્દ્સો કીર્ય વિજ્ઞાન વિન્દ્સોમૃતમ્ ॥

કેનોપનિષદ - ૧: ૩,૪

જે એવું માનેલે કે બ્રહ્મને જ્ઞાતું શક્ય નથી તેણે તો તેને જ્ઞાતેલું હોય છે અને જેણું એમ માનતું છે કે તેણે બ્રહ્મ જ્ઞાન લીધું છે તે તેને બરેખર જ્ઞાતો નથી, કારણ કે જ્ઞાતવાનું અભિમાન ગાખનારા માટે તે બ્રહ્મતત્ત્વ બરેખર જ્ઞાતેલું હોતું નથી અને જેનામાં પોતે જ્ઞાન છે એવો દુલ્લ નથી તેને આ બ્રહ્મતત્ત્વ જ્ઞાતીતું (શાસ્ત્ર) બને છે એટલે કે તેને માટે તે પ્રત્યક્ષાણે. (૩)

ઉપર દર્શાવેલા સંકેતથી ઉત્પન્ન શયેલું શાન જ વાસ્તવિક શાન છે; કારણ કે તેનાથી અમૃતસ્વરૂપ પરમાત્માને મનુષ્ય ગ્રાપા કરે છે. અંતર્ધીમી પરમાત્માથી પરમાત્માને જ્ઞાનવાની શક્તિ (શાન) માપત કરે છે અને તે વિદ્યા (શાન)થી અમૃતરૂપ પરમાત્મા પુરુષોત્તમને ગ્રાપા કરે છે. (૪)

શિવાનંદ વાણી

એકતા-અનેકતા

એકતા શાશ્વત જીવન છે, અનેકતા મૂલ્ય છે. એકતા લાવે છે-મૈની, સુસંગતિ, પરમાણાત્મિ. અનેકતા સર્જ છે-વિખવાદ, અસંગતિ, બેચેની. એકતા એટાં જ દિવ્ય જીવન કે આત્મિક જીવન. અનેકતા જીવનને આસુચી, પાર્વીં જીવન બનાવે છે.

ભાષા એક જ છે - કદમ્બની

ખર્ચ એક જ છે - સનપાતન ખર્ચ

નિધમ એક જ છે - કાર્ય-કરણનો નિધમ

સંપ્રદાય એક જ છે - પ્રેમ અથવા વેહાતનો

કિકાં એક સૂર્ય, એક ચંદ્ર, એક આકાશ, એક બ્રહ્મ, એક પુરુષોત્તમ અને એક ચીતન્ય છે. સર્વત્ર એકતા અનુભવો. આ ભાષા નામ અને દૃપોને જોડતા ચીતન્યના સર્વસામાન્ય તત્ત્વ એવા સત્ત્વિદ્યાનંદ આત્માનો અનુભવ કરે. ત્યારથાં બધી અનેકતાઓ, બધી વિવિધતાઓ, બધાં ગુણધર્મો પદ્ધી તે માયાનાં કે માનસના સર્જનો હારો તેનો સંપૂર્ણ નાશ થશે.

- શ્રીમતી શિવાનંદ

આનુકૂળ

૧. તેનોપનિષદ્ધ	૩	
૨. અનુકૂળ, તહેવાર સૂચિ	૪	
૩. ચંપાદકીય	તરીણી.....	૫	
૪. સાધના માટે કેટલીક આવશ્યક બાબતો	ગુરુદેવ શ્રી સ્વામી શિવાનંદજી	૬	
૫. જીવન : એક યુદ્ધશીર્ષ - ૧	શ્રી સ્વામી કૃષ્ણાનંદજી	૧૧	
૬. તમારું આર્થુર સ્વરૂપ	શ્રી સ્વામી ભરતચિદાનંદજી	૧૪	
૭. સંકલપાણિતું ગૌરવ	શ્રી સ્વામી જયોતિર્મયાનંદજી.....	૧૭	
૮૦. આનંદ કુટીરનો સાદ	ગુરુદેવ શ્રી સ્વામી શિવાનંદજી....	૨૦	
૧૧. આધ્યાત્મિક શોધનું સારસરીસર શ્રી સ્વામી ચિદાનંદજી મહારાજ....	૨૧	૨૦ ૧૧ એકદશી	
૧૧. શિવાનંદ કથામૂત્ત	ગુરુદેવના સંન્યાસી શિખો.....	૨૨	૨૧ ૧૨ ગ્રહોપ પૂજા
૧૨. અહિસા પરમો ધર્મ :	શ્રીમતી રૂપા મધુમુદ્રા.....	૨૯	૨૨ ૧૩ ગ્રહોપ પૂજા
૧૪. વૃત્તાંત	૩૦	૨૩ ૧૪ પૂર્ણિમા
૧૫. જાહેરાત	૩૩	

તહેવાર સૂચિ

જાન્યુઆરી - ૨૦૧૬	૬૧ વિષિ (માનસ જી)
૫	૧૧ એકદશી
૬	૧૩ ગ્રહોપ પૂજા
૭	૧૦ ૧૧ આમાચાસ્યા (પોણ સુદ)
૧૪	૧૪ ૧૫ ગ્રહસંકાંતિ (સનાતે ૭.૩૪ ઉત્તરાયન પુરુષકાળ)
૨૦	૧૧ એકદશી
૨૧	૧૨ ગ્રહોપ પૂજા
૨૨	૧૩ ગ્રહોપ પૂજા

“અનુરોધ-અભિલાષા” ગ્રાહકોને :

- આસ્તુર્ય પત્રવિવહારનું સરનાસ્તુર્ય જિનકોડ ખાંદે બંધુરૂ હોય તે ટ્યાલ ખાતાના નવા નિયમો મુજબ અનિવાર્ય છે. તેવી સરનામાની ચોક્કાઈ માટે રિન્ટની.
- આપનો ગ્રાહક નંબર નોંધી લેવા વિનંતી છે, જેથી અંકની ગ્રાસિ સંખ્યાઓ કોઈ પણ પત્રવિવહાર કરતી વેણ ગ્રાહક નંબરનો ઉલ્લેખ વધીવટી સરળતા સર્જી રહેછે.
- સામાન્યતા: દર માસની પાંચમી તારીખે એક ગ્રાચિદ થયા બાદ તેની રવાનગીનું ક્રમ શરૂ થાય છે. છતાં કોઈ ખાંડ કારણોસર પકાશનાની નિર્ધારિત તારીખના ૧૦ દિવસ વિશે પણ જો આપને એક ન મળે તો સ્થાનિક ટ્યાલ ક્રેરીમાં તપાસ કર્યા બાદ વધીવટી કાર્યાલયને જશ્શાવતું. લિલાકમાં હોય તો બીજો એક મોકલ્યાશે.
- ‘દિવ્ય જીવન’ની સાચળી આપને ગમી હોય. તેથી હોય આપનાં પરિચિત વર્તુળોએ પણ તેની રસલઘાસ થાય અને ગ્રાહકવૃદ્ધિમાં આપનો નક્કર સહયોગ અભને મળતો રહે તેવી અભિલાષા છે.
- અમાદાવાદ સિવાયના ગ્રાહકોએ પોતાનું લવાજમ પ્રાકૃત અગર મનીએક્સિચા જ મોકલ્યતું.

દિવ્ય ચક્કાંકિંગ

તમારી જ્યાં ઈચ્છા હોય ત્યાં રહો. જો પ્રકાશ સામે તમે આખો નંબ કરી દેશો તો તેનો અર્થ એવો થયો કે તમે અંધકારમાં રહેવા માંગો છો, પરંતુ જો પ્રકાશ સમય તમે તમારી આખોને ખુલ્લી ચાખશો તો તમારું દિવ્ય પ્રકાશપુરુષી ભાગ રહ્યું જશો.

તમે પ્રકાશમાં આગળ વધશો. તમે પ્રકાશમય જીવન જીવશો.

- સ્વામી નિર્માલ

સંપાદકીય

ઈશુના નૂતન વર્ષનાં અમિનંદન અને ફરીથી એક વર્ષ પૂર્વ થયું. ઠસુ, કૃષ્ણા, રામ, મોહમ્મદ, નાનક વગેરે પવિત્ર નામો છે. કરોડો વર્ષોથી અગ્રણીત લોકો જન્મ્યા અને મૃત્યુ પામ્યા છતાં જે નામ લોકડેશે અને હોઠે છે, તે માત્ર જાણેલા-આડેલા કે જુજ જ છે. આપણે આપણા ગોત્ર કે નાનાત્રને જાણીએ છીએ? શાંતિય, ગૌતમ કે વસિયા આ બધા ઋષિમુનિઓનાં નામ છે. તપસ્વીઓ પણ અનેક થયા છે. છતાં તપસ્વી, તેજસ્વીનાં નામો પણાય છે. મનસ્વીઓનાં નહીં.

આજે આ જ સત્યને જાણવાનું છે. જે સત્ય છે તે શાશ્વત છે, ચિરંતન છે. અકાલભાષિત છે, કારણકે સત્ય છે તેનું તત્ત્વ એકમાત્ર ઈશ્વર જ હોઈ શકે, છતાં એ ભૂલનું ન જોઈએ કે સુગંધ આંદ્રામાં નથી હોતી, તેના ફળમાં કેરીમાં હોય છે.

આપણો દેશ બુન અને ગ્રહધારનો દેશ છે. નાચિકેતાનો દેશ છે. હરિસંદ અને સત્યવાન-સાવિત્રીનો દેશ છે. પરંતુ આ દેશને હિમાલય જેનું ગૌરવ આપત્તી વખતે એ પણ વિચારનું ઘટે કે એવરેસ્ટમાં ઊંચાઈ છે. મહાસાગરોમાં ઊંઘણો છે; પરંતુ આપણા વિકિષિત જીવન છીછાં અને પાથ્ય વગરનાં છે.

ઈશુ સાવધાન કરે છે. શ્રીકૃષ્ણ આધ્યાત્મન કરે છે. શ્રી રામ આદર્શ પ્રસ્તુત કરે છે. શ્રી હનુમાન અક્ષિતનું મૂર્તિભંત સ્વરૂપ છે. મહાદેવનું મહાન પાસું એટેથે હેઠળ અને ઔદ્ધાર્ય. આ બધાં દેવી-દેવતાઓ આપણા જીવનના આદશો બની શકે. પૂજ્ય બાપુનું મહાત્મા ગાંધીજીની ગ્રાર્થના અને રામનામભાં જે અનન્ય નિષ્ઠા છે, તેનું બીજું

ઉદાહરણ કોઈ લૌકિક રાજનીતિશોના જીવનમાં ભાવ્યે જ જોવા મળશે. બુનની અડગતા, ગ્રહધારની અચળતા, નાચિકેતાની બ્રહ્મ તત્ત્વ જાણવાની જિજ્ઞાસા, આ બધાં બહેને કથાનક હોય, આપણાં જીવનને દિવ્ય બજાવવા માટેનાં આ બધાં મહાન જીતો છે.

મૂળ કહેવાની વાત એક વર્ષો આવેલે ને જ્યાં છે, આપણે આપણા જીવનની અટારીએ યદી કદમ્બના જીવજીમાં ગેડિયુન-નર્હી-અવગાહન કરવું જરૂરી.

વિશ્વ મહાસત્તાઓની અથડામજી કે રાજનેતાઓની સાહમારીનાં કારણો એક જ તત્ત્વમાં ચમાયેલા છે કે કોઈને ચાખ્યની સેવા, ઉત્કર્ષ અને અભ્યુદયમાં રસ નથી. ચાખ્યને દેવતા માનીએ. ચાખ્યાએ મહત્વ આપીએ. ચાખ્યનું ગૌરવ કરીએ. તેનો આરંભ પોતાનાં માતાપિતા, વડીલો, પરિવાર, ચમાજ અને પછી જે ખૂબ આવશ્યક છે તે પોતાની માતૃભાગા, સાહિત્ય, કાબ્ય સંપદા, સંસ્કૃતિ અને સંસ્કારોનું સંરક્ષણ.

માટે જ નરસિંહ કહે છે, આપણે આપણો ધર્મ સંભાળીએ. ગીતાએ કહ્યું, ‘સ્વધર્મે નિધન શેય: પરધર્મો: ભધાવહ:’ (ગીતા: ત.૩૫) આપણી માતા એટથે આપણી ભાતા, તેનું સમવરિયું બીજું કોઈ ન થઈ શકે. આ આકૃતું સત્ય છે, પરંતુ અનાતન સત્ય છે, અને શાશ્વત સત્ય છે. માટે સત્યમાં પ્રતિક્રિત થઈએ, અને આ નૂતન વર્ષે નવજીવનને પહ્લવિત કરીએ.

ॐ શાંતિ.

સાધના માટે કેટલીક આવશ્યક ભાંડતો

ગુરુદેવ શ્રી સ્વામી રિવાનંદન

[પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી સ્વામી રિવાનંદન અધ્યાત્માજીવન ચાર્ચનાનો પર્યાપ્ત હતું. તેઓ ચાર્ચના-ચિહ્ન પુરુષ હતા. તેમના જીવનની પ્રયોગ એ અને પ્રતોક ખાસ ચાર્ચના જ હતાં. તેમના જીવન હતાં વર્ષ પ્રસ્તુતે અપાની ચાર્ચના 'ચાર્ચના' પ્રસ્તુત કરતાં ખૂબ આનંદ છે.]

અહંકારથી મુક્ત થતાં મનુષ્યમાં ગ્રેમ તથા ભક્તિનો વિકાસ થાય છે. 'શરિયે', 'કિરિયે', યોગતથા શાન એ અહંકારના દુનન તથા ઈશ્વરાપ્રાપ્તિ ભાટેના ચાર ચાર્ચનો છે. માંહિર બનાવવું, તેને સાફ કરવું, ફૂલોનો હાર ગૂંઘઠો, પરમાત્માની સુનુંનિ કરવી, માંહિરોમાં દીવા કરવા, ફૂલોનો બગીચો બનાવવાવાં, આ બધાં 'શરિયે' ચાર્ચના છે. પૂજણ-અર્ચન - આ 'કિરિયે' ચાર્ચના છે. ઈન્દ્રિયોનું દુનન તથા અંતર્જલ્યોનિ ઉપર ધ્યાન એ યોગ છે. ગ્રાન્થ મળ-અહંકાર, કર્મ અને ચાપવાને દૂર કરીને ભગવાન ઉપર સતત ધ્યાન કરતાં કરતાં ભગવાન સાથે એક થઈ જવું શાન છે.

બાધ્ય રૂપો દ્વારા સર્વવ્યાપક, પરમ પરમાત્માની પૂજા કરવી એ 'શરિયે' છે. તેના માટે 'સમર્પનની' દીક્ષા આપવામાં આવે છે. અમૃત શાસક પરમાત્માના વ્યાપક રૂપનું અંતર્ભૂત પૂજણ જ 'કિરિયે' છે. તેના નિરાકાર સ્વરૂપનું અંતર્દીક પૂજણ યોગ છે. 'કિરિયે' તથા યોગને માટે ખાસ દીક્ષા આપવામાં આવે છે. જીનરૂપો જુરુદ્વારા ભગવાનનો ચાલાકાર એ જ ખરું શાન છે. તેના માટે નિર્વાજી દીક્ષા છે.

સાધકે ગ્રાન્થ પ્રકારના મળ-અહંકાર, કર્મ અને માયા-થી મુક્ત થવું જોઈએ ત્યારે જ તે ભગવાન સાથે એક થઈ તેની ફૂપા ભોગની શક્યો. તેણે અભિમાનને જગ્યામૂળમાંથી ઉપેડી નાખવું જોઈએ, કર્મનાં બંધનોથી મુક્ત થવું જોઈએ અને બધા જ મળોની જનરીસ્વરૂપ માયાને નાશ કરી દેવી જોઈએ.

નિર્વાજુપ્રાપ્તિ માટે ગુરુ ખૂબ જ આવશ્યક છે. પ્રલુબુ તો દ્વારાનો સાગર છે. તે હંગેણાં સાધકોને મદદ કરે

છે. કેઓમાં બાળક જેવી શક્તા હોય અને કેઓ શક્તા અને ભક્તિથી તેની પૂજા કરે છે તેમના ઉપર તો તેની ફૂપા વરસ્યા જ કરે છે. ભગવાન ખૂબ જ જુલ છે. તેની ફૂપા જ મુક્તિનો માર્ગ છે. તે ગુરુમાં નિવાસ કરે છે અને ગુરુનાં નેત્રો દ્વારા તે અપાર ગ્રેમપૂર્વક પોતાના સાચા સાધકો ઉપર અમી-દાઢિ રાખે છે. જ્યારે તમારામાં સમસ્ત માનવજીતિ પ્રત્યે ગ્રેમ થશે ત્યારે જ તમે ઈશ્વરની સાચી ભક્તિ કરી શકશો.

જો સાધક પોતાના અને પરમાત્માના વચ્ચે સંબંધસ્થાપી શકે તો ભક્તિમાં તેની ઉન્નતિ ઝડપી થાય છે. તે કોઈ પણ ભાવે ભગવાનને ભક્ત શકે છે; જેમ કે દીસ્ય ભાવ-મલ્ય તેના સ્વામી અને પોતે પ્રલુબુનો ધાર છે. વાત્સસ્ય ભાવ-ઈશ્વર પિતા છે ને સાધક તેનો બાળક છે. સખ્ય ભાવ-મલ્ય સાધકના સખા છે. સન્નાર્થ-ભગવાન જ ભક્તના પ્રાણ છે. દેખ્ખાવજીન તેને માધુર્યભાવ અથવા આત્મનિવેદન કરે છે. આ પ્રકારે નવ પ્રકારની ભક્તિ છે. તેને નવથા ભક્તિ કહેવાય છે.

ત્રણે પ્રકારના મળનો નાથ થાય છે ત્યારે ભક્ત અને ભગવાન દૂધથાં સાકરની જેમ એકબીજા સાથે મળી જાય છે, પરંતુ સુણ્ણિ સર્જન જેવાં ઈશ્વરીય કર્યાં તે નથી કરી શકતો. માત્ર ઈશ્વર જ તે કરી શકે છે.

મુક્ત પુરુષને જીવન્યુક્તા કરે છે. સ્વયં શરીરમાં રહેતો હોવા જીતાં પણ તે ચાલાકારના કારણે ક્રાણ સાથે ચેક છે. પુનર્જન્મ પ્રાતિ થાય તેનાં કર્યાં તે કરતો નથી. તે અભિમાનથી મુક્ત હોવાને કારણે 'કર્મ' તેને બંધનમાં નથી નાખી શકતાં. વિશ્વકર્માજી માટે તે લોકસંગ્રહ કરે છે. પ્રારથ્યકર્મ અનુસ્થાર તે શરીરમાં રહે

છે; તેનાં બધાં જ વર્તમાન કર્મો ઈશ્વરકૃપાથી નાશ પાડે છે. જીવન્યુક્ત સાખ પોતાનામાં રહેલી પ્રલુની પ્રેરણાથી જ બધાં કર્યો કરે છે.

સાધનાના મૂળ સિદ્ધાંત તથા વિપરીત ભુલિ

સાધનાનો માર્ગ મુજદેલીઓ અને સમસ્યાઓના અરણ્યમાં થઈને જાય છે. આ બધી સમસ્યાઓમાં એક મુખ્ય તો એ છે કે તેમાં મન એક બાજુ તમારો સર્વોત્તમ ભિત્ર છે જ્યારે તે જ મન બીજી બાજુ તમારો છલકામાં છલકો શરૂ પણ છે. જ્યારે મનને થારે થારે તાલીમ આપવામાં આવે છે ત્યારે જ તે તમારો સર્વોત્તમ ભિત્ર બને છે. આધ્યાત્મિક સાધનામાં પૂરતી પ્રગતિ કરી લીધા પછી જ મન સહાયક બની શકે છે. જ્યાં સુધી આ અવસ્થા પ્રાપ્ત ન જાય ત્યાં સુધી મનને તમારામાં રહેલા કુઠર ફુરમન હૃપ જ માનનું જોઈએ. તે ફૂટનીતિમાં અન્તિ પ્રવીષ, ખૂંઠ અને ચાલાક છે. તે સૌધી વધ્યારે દગ્ધાભાજ છે. મનની ચાલાકીઓમાં એ પણ છે કે તે સાખને ગેવા અમયાં નાખે છે કે સાખ માનવા લાગે છે કે યે મન પર વિજય મેળવ્યો છે. અસાધ્ય સાખને મન એવી અમણામાં નાખી દે છે કે જો મન તેના વશમાં જ છે, પરંતુ છેવટે તેને મૂર્ખ બનનું પડે છે. મનની ચાલ બૂક છે.

એ તો તમે સાંભળ્યું હો કે શેતાન પોતાના મંત્રબના સમર્થનમાં પર્મશાસોની ઉક્તિઓનાં ઉદાહરણ આપી શકે છે. તેવી જ રીતે આપણું મન પણ કોઈ સદ્ગુજાનો ઉપયોગ પાપકર્માં કરી શકે છે. વિપરીત ભુલિ તો તેનો જન્મસિદ્ધ ગુજા છે. તે કોઈ છલકા કામના સમર્થનમાં કોઈ ચારા ચિદ્ધાંતનો આશ્રય લઈ શકે છે. જ્યાંસુધી તમે વૈચયપૂર્વક તેનું અંતર્નીખાલ ન કરો ત્યાં સુધી તેની ચાલ પૂરેપૂરી તમારી સમજમાં નહિ આવી શકે.

વિપરીત જુદ્દેનાં કેટલાંક ઉદાહરણો નીચે આપ્યાં છે. સાખે તેનો પૂરતો લાભ ઉકાલવો જોઈએ:-

(૧) સાખને એમ કહેવામાં આવે છે કે “અન્ની સાથે રહો ત્યારે માતૃભાવ અથવા દેવીભાવ ચંતત જારી

રાખો.” તમારી જુદ્દી અને આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ માટે આ એક મહાન આદર્શ છે પરંતુ એનો એ અર્થ નથી કે તમે અનીઓ સાથે રહો અથવા તેનો એવો પણ અર્થ નથી કે જો તમે આવો ભાવ રખો તો તમને અનીઓ સાથે ચાલવાની છૂટ મળી છે. મન કહેશે, કેમ નહિ? જો તેમ કરું તો તેમાં નુકસાન હું છે? તેમનાથી દૂર નાસાં એ તો કાપરતા છે. જ્યારે દેવી-ભાવ રાખીએ છીએ તો પછી જર ચાનો? સાવધાન! એ સાખ! આ વાસના પ્રત્યે સાવધાન! દેવીભાવનો અર્થ તમારાં નિયંત્રણોને દૂર કરવાં એ નથી; સાથેસાથે અનીઓ પ્રત્યે ઘૂસા પણ ન ઢોલી જોઈએ. અનીઓનો આદર કરો, પરંતુ કંઈક અંતર ચાપીને. દેવી-ભાવ વગેરેનો એ અર્થ નથી કે તમો સાથ તેમની સાથે રહો. મનનું નિરીખાલ કરો.

(૨) “દુંફડો રાણે પણ કરશે નહિ, ખમકાવો પરંતુ હડ ન કરો.” આ ચિદ્ધાંત જે લોકો વ્યાવહારિક જીવનમાં ખૂલ સુધી અને સંશ છે તેમના માટે છે. પરંતુ આ નીતિ સાધના માર્ગ કે નિવૃત્તિ માર્ગના સાખો માટે યોગ્ય નથી, ચોક્કસ યોગ્ય નથી. સાખ આ શબ્દો ઉપર ધ્યાન આપે. સાખ ન તો કોઈને ખમકાવે કે ન કોઈને શિખા પણ કરો. જો ખમકાવવાનું શરૂ કરશો તો પછી તે તમારી આદત બની જશે અને પછી દરેક પ્રસંગે ખમકાવતા જ રહેશો અને અંતે આપ હિસાત્મક કાર્ય કરી શેસશો. મન તો સાધ તકની શ્યોધમાં જ હોય છે. ચોપીક દીલાય પણ તેના માટે પૂરતી છે. તે સ્વભાવથી જ નીચેના તરફ જવા માગે છે. હે સાખ! નામ બનો, શિષ્ટ બનો. હડ પરંતુ નામ બનો. જો તમે ગુરુસે યાન તો તમારા મન ઉપર ગુરુસે યાઓ. અંકારને કચ્ચી નાખો. ખડરિપુંઝો સાથે સંત્રામ આદરો. મનનું નિરીખાલ કરો.

(૩) “હડ રહો. તમારા પોતાના ચિદ્ધાંતો ઉપર અચળ રહો રજમાત્ર પણ ન હગો.”

આ ચિદ્ધાંતનો પણ ખોટો અર્થ કરવામાં આવે

છે, જોકે આ આર્થિક સર્વોત્તમ છે; પરંતુ સાધક તેણી પોતાના સ્વભાવને હઠીલો કરી બેસે છે. હક તામસી ચુંઝ છે, પરંતુ મન તમને સમજાવરો કે આ જ આત્મભળ અથવા દદ દિવ્ય સંકલ્પ છે. આતું જ મનનું કામ છે. તે સાધકને અહંકારની ચાચે પૂરેપૂરો એકરૂપ બનાવી હોય છે. આ જ છેતરપણી છે. સાવધ સાધકે સાત્ત્વિક નિષ્ઠા તથા હઠીલાપક્રાણ વખ્યેનો વિવેક કેળવવો જોઈએ. લાંબા સમયના અભ્યાસ, શિસ્ત તથા સંકલ્પસાંજિ વિના આત્મભળ ગ્રાપન થતું નથી. વાસ્તવિક ઊંચા દિવ્ય સિદ્ધાંતો પ્રત્યે પજી અદગ દઢતા હોવી આવશ્યક છે, પજી અહંકારપૂર્ણ ભાવનાઓ પ્રત્યે નિષ્ઠા તો નુકસાનકારક જ છે. આધ્યાત્મિક ધૌંઘિક નિયમોના પાલનમાં ચુંઝત બન્યો પજી કરી હઠીલાન બનશો. અમભાં ન પડશો. મનનું સદ્ગ નિરીક્ષણ કરો.

(૪) “સદા સત્ય બોલો, સ્પર્શ બોલો, જ્ઞાને તમને પૂર્ખવામાં આવે ત્યારે સત્ય જ બોલો.” આ ઉપદેશનો અર્થ એ નહિ કે તમે દરેક વ્યક્તિની ચામે તેના વિજેના તમારા વિચારો પ્રગટ કર્યો જાઓ, આ સદાચાર નથી. બીજાનોની ભાવનાઓ ધ્યાનમાં લીધા સિવાય સ્વેચ્છાપૂર્વક પોતાના વિચારો રજૂ કરવા એમાં આર્જવ નથી. બીજું કંઈ નહિ તો આમાં અવિવેક તો છે જ અને તે વધુ પ્રમાણવામાં વધી જાય તો તે ઉચ્છુંભવતા છે. સાધકને આ શોભાસ્પદ નથી. જે તમને સાચું બોલવાનો અને સ્પર્શ બોલવાનો ઉપદેશ આપે છે તે જ તમને એ પજી ઉપદેશ આપે છે કે થોડું બોલો, મધુર બોલો. મન તમને સ્પર્શવાદી શવાને બહાને બીજાનું અપમાન કરવાની પ્રેરણ આપી શકે છે. અધિય સત્ય બોલવામાં ન જ આવે તો સારું, પરંતુ જે કહેતું જ પડે તો પછી મધુર શબ્દોમાં નાતાપૂર્વક કહો. બીજાની ભાવનાઓને આધ્યાત્મ ન પહોંચાડો. આ ઉપદેશ સાચું બોલવાના ઉપદેશ જેટલો જ મહત્વનો છે. સત્ય અને અહિસા બનેબે સાચે-સાચે ચાલતું જોઈએ. આત્મનિરીક્ષણ કરો અને મનને સંયમમાં રાખો.

(૫) “વૈરાગ્ય એ વાસ્તવિક રીતે મનની એક અવસ્થા છે - એ માનસિક અનુસૃતિ છે.” મન આ સિદ્ધાંત દ્વારા પોતાના અવિવેકી વિષયપરાપરાં શબ્દનનું પજી સમર્થન કરવા લાગે છે. એ દ્વીપ કરે છે કે - “હું કીર્તિ વિષયોમાં આસક્ત નથી. હું તો એક કાશામાં આ બધાથી પર થઈ શકું છું. હું તો માલિકના માફક એ બધાનો ઉપયોગ કરી શકું છું. હું તો મનથી અનાસૃત છું.” પજી યાદ રાખતું જોઈએ કે વિષયોના સંપર્કમાં આવાથી વિશ્વામિત્ર જેવા તપસ્વીઓનું પજી પતન થયું. માટે વૈરાગ્યને સહેલી ન સમજશો. શ્રમપૂર્વક વૈરાગ્યનું સર્જન કરો. સાવધાનીપૂર્વક તેની રક્ષા કરો. સાવધાનભાનો. મનનું નિરીક્ષણ કરો.

(૬) “અતિ તપશ્ચર્યા કરવી ન જોઈએ.” આ ઉપદેશની પજી તેવી જ દુર્દ્યા યાય છે. મનુષ્યનો સહજ સ્વભાવ ઈન્દ્રિય પરાપરાં છે. મન આરામ ઈચ્છે છે અને તપશ્ચર્યા પ્રત્યે તેને પૂર્ણ છે. અવિવેકી સાધક ઉપરની સલાહમાંથી ‘અતિ’ શાબ્દ દૂર કરે છે અને તપશ્ચર્યા પ્રત્યે જ પૂર્ણાની નજરે જુબે છે. પરિણામે તે વિદ્યાસી બન્યો જાય છે. આથી તેનામાં તિતિક્ષા તો નામ માત્ર પજી રહેતી નથી તથા તે સેંકડો ક્રમનાખોનો દાસ બન્યો જાય છે. તપશ્ચર્યામાં મૂર્જાતાપૂર્ણ ‘અતિરેક’ માટે જ ઉપર કહેલી સાવધાની રાખનાની જરૂર છે, પરંતુ શરૂ શરૂમાં કેટલીક હદ સુધી સાધકો માટે તપશ્ચર્યા આનશ્યક છે. મન તો આ બાબતમાં યક્ષા ઉકેલો આગળ ધરશો. તે ગીતાને પોતાના પજીમાં લઈને એ બાતાવવા ચાહશો કે ખુદ ભગવાન પજી તપશ્ચર્યાના વિરોધી છે. કે સાધકાં ભગવાને તો તામસી તપશ્ચર્યાનો વિરોધ કર્યો છે. તેમણે તો શરીર, મન અને વાણીની સાત્ત્વિક તપશ્ચર્યા આવશ્યક બતાવી છે. માટે સાવધાનીપૂર્વક મનન કરો. સદા મનનું નિરીક્ષણ કરો.

(૭) “મહાત્માની વસ્તુ ઉપર ધ્યાન આપો. ગૌર્ણી ઉપર વિશેષ ધ્યાન ન આપો.” આ ઉપદેશને પજી

સાધક પોતાની આત્મિનો સહાયક બનાવી હોછે. મનનો તો સ્વભાવ જ આગસું છે. તે કોઈ પણ પ્રકારના નિયમો અને સાધારણનો સ્વભાવથી વૃદ્ધા કરે છે અને તેથી દરેક નિયમને અનાવશ્યક સમજે છે. સાધકે વિચાર કરવો જોઈએ કે આધ્યાત્મિક ઉપદેશનો વાસ્તવમાં શો અર્થ છે અને તે ઉપદેશ તેને શા માટે આપવામાં આવ્યો છે. સાધકની પોતાની આધ્યાત્મિક પ્રગતિની કલા અનુસાર ‘આવશ્યક’ તથા ‘અનાવશ્યક’ માં લિનનતા પણ છે જ. જે સાધના અસુક સમય પછી અનાવશ્યક લાગે તે અત્યારે આવશ્યક હોઈ પણ શકે છે. ભૂગાની સાથે અત્યેત મૂલ્યવાન અન્નને ત્યણ ન ઢેરું જોઈએ. મનનું નિરીક્ષણ કરો.

(૮) “આધનાના વિષયમાં જ મન સૌથી વધુ છેતરે છે.” જે સાધનાને સાધક પોતાના જીવનને હિંબ બનાવવામાં તથા પોતાનું ઝ્યાંતર કરવા માટે આપનાવે છે, તે જ સાધનાને તે અંહકાર તથા ઈન્દ્રિયોના વિહાર માટે સાધન બનાવી હે છે. પૂરી સંખ્યાઈ અને હાર્દિક પ્રયાસ વિના આ મોહક જીવણી બગરું કઠિન છે. આ કાદવને કારણો જ સાધક પોતાના માર્ગમાં ચોટી જ્યા છે અને વર્ષોની સાધના પછી પણ ઉંઘતિ નથી કરી શકતો, ઉદાહરણાં - જેનાનું જરૂર મધુર છોય અને જે સંગીતપ્રીય છોય તેવા યુવાન સાધકો સ્વાભાવિક રીતે જ ભજન-કીર્તનને પોતાની સાધના બનાવે છે. તેની કલા દ્વારા ઘણા લોકો આકર્ષણ્ય છે ને બધાં જ શુલ્ક કાર્યોમાં તેમની માગણી થાય છે. સંગીતપ્રીયોમાં તેમની ખૂબ જ ખ્યાતિ ફેલાય છે. ખૂબ મન જીવ ફેલાવી હે છે. હિવસે હિવસે કીર્તન વધુ ને વધુ મધુર થતું જ્યા છે. તેમના સંગીતમાં નવા નવા ગાય અને તાલ પણ આવી મળે છે. હવે જીજો-અજીજો પણ કીર્તન તેમની પોતાની પ્રયાત્તિ વધારવાનું એક સાધન માત્ર બની જ્યા છે. આ રીતે સાધકના ઉદ્દેશ બની જ્યા છે - મુખ્યતઃ ઈશરદ્ધાન અને સાથેસાથે સંસારનું આકર્ષણ. પારિજ્ઞાને તેમની સાધના મુક્તિદાયિની ન બનતાં

બંધનકુપ બની જ્યા છે. ખરેખર, માયા વિસ્મય પમાડે તેવી અવર્જનાય છે. તેની ગતિ ગહેન છે.

(૯) નિર્જામ કર્મયોગની વાત લો. બીજાની સેવા કરવી અને પ્રતિઉપકારની આશા ન રાખવી એ વાવધારિક જગત માટે ન સાંભળેલી બેલી એક વાત છે. નિર્જામ સેવકને એક અતિમાનવ માનવામાં આવે છે. તેના માટે બધા જ દરવાજા ખુલ્લા રહે છે. બધાખરા લોકો તેની આગળ પોતાનું હિંદુ ખોલી પોતાની મુશ્કેલીઓ અને ગૂહ સમસ્યાઓ રજૂ કરે છે. અહીં સાધક ખાંડાની ધાર ઉપર આવે છે. મન શેતાન છે. લોકોના નષ્ટકના સંપર્કમાં આવવાના કારણે વિષયપરાયણતા માટે પૂર્તુ કેતે મળી જ્યા છે; આથી દલ અને પદ્ધુતા તેનામાં ચુપા રીતે પેરી જ્યા છે. સાધક નિર્જામ સેવામાં ખૂબ જ રસ દેવા શાગે છે. પરંતુ સંગ્રહ નિરીક્ષણ કરવાથી જ્યાય છે કે આ સાધના જોટલી સેવાની પોષક છે તેટલી જ વિષયવિપર્યતાની પણ છે. આથી મન સાધનાનો નાશ કરી દે છે.

(૧૦) “તિતિશાના અભ્યાસી સાધકો પણ આવાં જ કોઈ ખૂબ સૂળભ કારણોથી તિતિશામાં આસક્ત કાઈ જ્યા છે.” તેની તિતિશા તેના માટે વશનું કારણ બની જ્યા છે. તેને અસાધારક સિદ્ધિ માનવામાં આવે છે. તિતિશાઙ્કપી સાધનાનો ઉદેશ પૂર્ણ થવા જતાં પણ તે તિતિશામાં જ સંલઘન રહે છે કે કારણ કે આ તિતિશાને તેને જે પદ અપાયું છે તે પદ તે છોડવા માગતો નથી, આવા સાધકો શરીર તથા તેની જરૂરિયાત પ્રત્યે ઉદારીન હોવાના કારણે હશ્ચમત બનાવવા પણ નથી હશ્ચતા. શરૂ શરૂમાં તો તેમનામાં પૂરેપૂરી સંખ્યાઈ છોય છે, પરંતુ આ ઉદાસીનતાના કારણે વાળ અને દાઢી ખૂબ વધી જ્યા છે અને તેથી સાધક માયાના શિકાર બની જ્યા છે. હવે તે વારેવાર માયામાં તેલ નાખે છે, આપનામાં જુદે છે અને માયું ઓળે છે અને કેશનદાર કપડાં પહેરે છે. કષમાગમાં જ બદ્મ પેઢા પાય છે અને તેનો શિકાર

બની જાય છે. બરાબર આવી જ રીતે કેટલાક લોકો હક્કોગનાં આસનો દ્વારા અતિભોજનમાં સહાયતા મેળવે છે તથા યોજને લોગનું સાધન બનાવે છે. આ બધા ભમ અસંસ્કૃત મનમાંથી ઉત્પન્ન ધાર્ય છે અને તેથી મનનું નિરીક્ષણ કરતા રહે.

સૌથી આધ્યાત્મિક વાત તો એ છે કે ઉપરની બધી ભાખત ઉપર મન તમને અંભીરતાપૂર્વક વિચાર કરવા જ દેંઠું નથી. તે કહે છે, “તમે હીક કહો છો, પરંતુ આ તમારું માટે નથી. આ બધી વાતો ઉપર ધ્યાન ન આપો. જેમ ચાલે છે તેમ ચાલવા દો.” કે સાધકો! મનની આવી આમક વાતો ઉપર ધ્યાન ન દો. આ દુષ્ટ મનને સહકાર ન આપો. ઉપકોને ફક્ષમાં ઉતારો.

સાધનાના આર્થિક તમારા માટે મુશ્કેલ છે. મનની ચાલો ખૂબ

જ સૂભૂત છે. સતત વિચાર તમને સાવધાન તથા સુરક્ષિત રાખશે. અંભીર અંતર્નિરીક્ષણથી જ તમે મનમાં રહસ્યને સમજ શકશો. મનનું ઊડાજાતપસો. તેને ઢીલું ન મૂકો. મનમાં ઉદ્દ્દ્દુદ્દુક ગુપ્ત વિચારોને શોધી કાઢો. દરરોજ વિચાર દ્વારા મનનું વિશ્વેષજ્ઞ કરો. ગુરુકૃપા માટે પ્રાર્થના કરો. જુલુ જ મનને પરાજિત કરી તેને તમારા અધિકારમાં વાતી મુક્કો. પ્રલુની પ્રાર્થના કરો કે તે શાનકાળોનિથી તમારી ખુલ્લિને મકાશિત કરે. મનનું વારંવાર નિરીક્ષણ કરો. પ્રાર્થના કરો. અંતર્નિરીક્ષણ, વિશ્વેષજ્ઞ, વિવેક, ચીવટ તથા પ્રાર્થના દ્વારા તમે આ વિચિત્ર મનના સૂભૂત જ્ઞાને સમજને તેની આમક ચાલોથી મુક્ત બની શકશો.

□ ‘આપના’માંથી સાભાર

(શુણન : લોછ સુદ્ધકોન - ૧ વાતા ને જ ઉપરથી ચાલુ)

એમ કરેવાતું સાંભળ્યું હશે કે હુનિયામાં બે જ પ્રકારની શક્તિઓ - બજો - છે. એક જરૂર અને બીજી ગતિશીલ. ભૌતિક વિશ્વાનમાં ‘સત્ત્વ’ એવી કોઈ વસ્તુ નથી, એને ‘સત્ત્વ’ સાથે કશી દેવાહેવા નથી અને કદાચ ‘સત્ત્વ’ વિશે વિચાર કરવાનું એ ઈશ્વરું પક્ષ નથી. એની દર્શિએ તો વસ્તુઓની બે જ પરિસ્થિતિઓ છે: કા તો પદાર્થો જડતાની પરિસ્થિતિમાં હોય છે કે કા તો પદાર્થો ગતિશીલ અવસ્થામાં હોય છે. પદાર્થોની ગતિશીલતા પદાર્થોની પ્રવૃત્તિ દ્વારા અભિવ્યક્ત થાય છે; તેથી આપકો બધા અને દેખાતું આ બધું, આ પરિસ્થિતિઓ પૈકીની એકમાં અથવા કોઈક વાર અમુક અંશમાં લેજી મળી કામ કરતી બધી પરિસ્થિતિઓમાં રહેતા હોઈએ છીએ.

આનો અર્થ એ થયો કે, આપકો આ પ્રકૃતિબળો સામેના સમરાંગણમાં ખડા છીએ. આ બજો બહારની

હુનિયામાં અને આપણા અંદરના વ્યક્તિત્વમાં એકીચાયે કામ કરી રહ્યા હોય છે. વિશ્વના બંધુરાજાની આ આધ્યાત્મિક વાખ્યા પ્રમાણે આ આખું વિશ્વ એક પુદ્જાને જ છે. હવે તમે સમજ શકશો કે શા માટે ભગવાનીતા, કોઈ દેરાભા, મહિરમા, મહમાં કે પ્રાર્થનાલયમાં ન કહેવાઈ અને શા માટે પુદ્જાને સાથે જ એનો સંબંધ જોડ્યો છે. એ વાત નિઃશ્વા રીતે આમ તો સાચી છે કે આખું વિશ્વ એક રીતે મહિર જ છે. એ પરમતાત્ત્વ પૂર્ણભાનું મહિર-નિવાસસ્થાન - છે. વિશ્વના દરેક દરેક પદાર્થને પરમાત્માની પેઢે આપકે પૂરુણ શકીએ પક્ષ એતું બધું કર્દી કોઈ પક્ષ મકારની બહિજારની કે પૃથક્તાની લાવના હોય તો કરી શક્તું નથી.

□ ‘અતીત દર્શાન’માંથી સાધારણ

જીવન : એક ચુલ્છકોર - ૧

- શ્રી સ્વામી કૃષ્ણાંદેશ

આપણે જીવીએ છીએ કે ભગવદ્ગીતાનો ઉપદેશ આપવાનો ગ્રંથ મુદ્ભૂમિમાં ઉપસ્થિત થયો છે. મહાભારતની ઘટનાઓના સંહર્ભમાં એ સ્પષ્ટ છે. આપણે આગળ જોયું તેમ ભગવદ્ગીતા, આપણા હુરસદાના સમયમાં આપકાને આનંદ આપવા માટેની કેવળ કથા કહેવા હશેતી નથી, પણ માનવગ્રાહીના આત્માની મુક્તિ માટે એક શાશ્વત સંદેશ આપવા હશે છે. એટથા માટે એને “યોગશાસ્ત્ર” કહેવામાં આવે છે. આ મહાન શાસ્ત્રમાં જે કઈ કહેવામાં આવ્યું છે તે બધું યોગની તાદીમના પરમોપદેશરૂપ છે. માનવજીવનની ગમે તે વિશિષ્ટ કલ્યાણી માનવ જીવારે જીવારે કોઈ ગુંગ અનુભવે છે ત્યારે આ ઉપદેશની આવશ્યકતા ઊભી થાય છે અને મહાભારતની આખીય કથા આવા સંખ્યાની જ કથા છે. તમે ધીરે ધીરે અનુભવ કર્યો કે યોગની આ તાદીમ જીવનની બધી ગુંગો ઉકેલવા માટે અને એના પરિબળોને સંતુષ્ટિત રાખવા માટે તેમ જ અને પાર કરી જવા માટે એક સહેલી પદ્ધતિરૂપે પરિણાત થાય છે. સમગ્ર વિશ્વ બે વિભિન્ન દિશાઓ તરફ દોડી રહ્યું છે. તમે તેને - એ બન્ને ગતિઓને - ભધ્યગામી અને ભધ્યોત્સારી એવા નામ આપી શકો. વિશની એક બાબુ ભધ્યોત્સારી ગતિઅય પ્રેરણ છે કે જે એને સ્વભાવ, કાળ અને બહિર્ભૂતતા તરફ ધોલે છે. બીજી ભધ્યગામી પ્રેરણ પણ છે કે જે બીતરમાં પોતાની કથાની અખંડિતતા જીવવી રખે છે. વિશનાં આ બે વલણો સમગ્ર પ્રકૃતિના પૂર્ણ સ્વરૂપનું પ્રતિનિષિત્વ કરે છે. સુદિંદ્રાં આ લક્ષ્યાન્ના લક્ષ્યાન્ના આપણે જોઈએ છીએ, તે આપણા ઉપર સમસ્વેદનનું પ્રતિબિંબ પાડે છે અને તેથી આપણે પણ હેડે દરેક કલ્યાણી સમાનતર રૂપે ભધ્યોત્સારી અને ભધ્યગામી હોઈએ છીએ. આપણામાં વિવિધ પ્રકારના સામાજિક સંપર્કો અને સંબંધોની અને પ્રવૃત્તિઓ કરવાની બહિર્ભૂતી

પ્રેરણ છે અને તેની સાથોસાથ જ આપણી કથા અને અખંડિતતા જીવવી રાખવાની જોરદાર પ્રેરણ પણ સમાનતર રૂપે છે. બહારના સંબંધોને નામે કે સામાજિક કલ્યાણને નામે પણ આપણે આપણું સ્વાતંત્ર્ય અને આપણી કથા ગુમાવવા મંગતા નથી. આ બધું સ્વાતંત્ર્યને જીવવી રાખવાની આપણી આવશ્યકતાની લાગણીથી જ ઉત્પન્ન થયું છે. એને આપણે આપણી કથા કઢી શકીએ. કોઈ બીજાના નામ પર પોતાની કથાને ખોઈ નાખવા કોણ તૈયાર થશે? પરંતુ એની સમાનતરે જ આપણી કથાની અખંડિતતા કે વ્યક્તિત્વને જીવવાની પ્રેરણાની સાથોસાથ જ એક બહિર્ભૂતતાની પ્રેરણ પણ આપણામાં છે અને એનો મુકાબલો પણ આપણે કરી શકતા નથી. આપણે બધા દિનરાત બહિર્ભૂતતા તરફ દોડી જ રહ્યા છીએ અને એ રીતે પુરવાર કરી રહ્યા છીએ કે કેવળ સંપૂર્ણ અનાર્થીભત્તા અને વ્યક્તિક કથાની જીવવણી જ કઈ જીવનની પૂર્ણતા નથી. એનો વિશ્વ સાથે કે બહારની હુનિયા સાથે સુસંવાદ અને સુભેળ યોજવો જ જોઈશે જીવારે આપણે આપણી કથા કે વ્યક્તિત્વની જીવવણી માટે બધી રહ્યા હોઈએ છીએ ત્યારે તેની સાથોસાથ જ હુનિયાના આપણી આસપાસના બીજી લોકોના કે પદ્ધારોના અસ્તિત્વના પિંડાજ કરી લેવાની સમાનતાર પ્રેરણ પણ આપણાને ભજબૂર કરી મૂકે છે. આ વિશાળ વિશ્વ આપણા ચશ્ચાઓ સમભસ પડ્યું છે. એની સાથે આપણે સંતુષ્ટિત સંબંધ બાધવો જ રહ્યો! એટથે એક રીતે જીવારે આપણે અલૌંગિક અને રૂતમાંસથી પર રહેલી અખંડિતતાના સ્વિતિમાં હોઈએ છીએ - જેને આપણે કથાની જીવવણી કરીએ છીએ - ત્યારે જ સ્વભાવ અને કાળની હુનિયામાં પણ હોઈએ જ છીએ. આપણે બન્ને બાજુથી કાપી શકતી બેધારી તલવાર જેવા છીએ અથવા

બે વિભિન્ન દિશાઓમાં સરખા બળથી જેંચાતા માનવ જેવાછીએ. એક વખત એક પ્રેરણાતો બીજું વખત બીજું પ્રેરણા ખૂબ બળવાન બની જાય છે. આવી આપણા અનુભવમાં આવતી માનસશાસ્ત્રીય લાગણીને વૈષ્ણિક પ્રેરણા સાથે મેળ કરીએ તો એવી વૈષ્ણિક પ્રેરણાને ભારતીય તત્ત્વજ્ઞાનની ભાષામાં ખાસ કરીને વેદાન્ત, સાંઘ્ય અને યોગની પરિભાષામાં ‘પ્રકૃતિ’ એવું નામ અપાયું છે. એ ‘પ્રકૃતિ’ બધા પદાર્થને તે તે વિશિષ્ટ બીબાંઘાડાણીને ખાસ ચાટ આપવાની પ્રક્રિયાનું નામ છે. ‘પ્રકૃતિ’ એ સંસ્કૃત ભાષાનો શબ્દ છે અને એનો અર્થ ‘બધાં સર્જનનું મૂળભૂત તત્ત્વ’ એવો ચાય છે. વિશાળ મૂળ ધ્યાનપદ્ધર્યને ‘પ્રકૃતિ’ કહેવામાં આવે છે. આ ‘પ્રકૃતિ’, કેટલાંક પ્રક્રિયાઓ, વિભાગો, શક્તિઓ અથવા સંપત્તિઓથી ચેયુક્ત છે. એને સતત, રજસ્ત અને તમસ્સ એવાં નામો અપાયાં છે. સર્વને દેશકળવાળા ભાગરના જગત તરફ વસતી અને સર્વને એ બહારના વસ્તુજગત સાથે સંબંધ જોડવા માટે દ્વારા બનાવતી પ્રેરણાને આપણે રજસ્ત કરીએ છીએ અને તેની સામે સમતોલન કરતી લીતરની કશાની અર્થાતીતા જીવિય ચાખવાની અન્ય પ્રેરણાને ‘સત્ત્વ’ કહેવામાં આવે છે. સતતગુણ નથી તો સામાજિક ભાષ સંબંધોને છોડી દેવાની વૃત્તિ ચાખતો કે નથી તો વ્યક્તિત્વના લીતરી સ્તરોની સુવ્યવસ્થાને પણ છોડવા હોછતો. તમે જીશો છો કે આપણા લીતરી માનસિક બંધારણમાં જો સુવ્યવસ્થા નહિ હોય તો આપણે પાગલ જ બની જઈશું. આવી પરિસ્થિતિમાં ગમે તે માઝાં શિથિલ શાનતંતુવાળો અને મનોવૈજ્ઞાનિક વિકિત્ત્વા કરાવવા પાત્ર રોગી બની જાય છે. આપણા વ્યક્તિત્વના સ્તરોની સંવાદિતા કિચાય સ્વાસ્થ્ય કે આરોગ્યનો બીજો કશો અર્થ જ નથી. જો એ સ્તરો જ અસંતુલિત હશે તો આપણે શારીરિક અથવા માનસિક હીતે રોગી જ બની જઈશું, તેથી અંતર્ગત સમતુલ્ય જીગવનાની આપણયક્તા છે. પણ એવી માનસિક સમતુલ્ય જ કઈ જીવન માટે પૂરતી નથી. આપણાને

બધારના સંબંધોની સમતુલ્ય જીગવનાની પણ એટલી જ આપણયક્તા છે. ધાર્મયા તરીકે તમારો અને મારો સંબંધ સંતુલિત હોવો જોઈએ. પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ અને આકાશ એ પાંચ મહાભૂતો સાથે, આભોલવા સાથે, બીજું બધી બાબતો સાથે, જેને આપણે વ્યક્તિત્વોના બાબું જીવન તરીકે ઓળખીએ છીએ એ સર્વ સાથે પણ આપણો સંબંધ સંતુલિત હોવો જોઈએ. આમ, બધી જગ્યાએ વૈષ્ણિકતા અને વ્યક્તિત્વનો સંબર્થ નજર પડે છે. જીવન એ એક યુદ્ધસેત્ર જ છે. આ પરિસ્થિતિની વધારે વ્યાખ્યા કરવાની જરૂર નથી. જન્મથી મારીને ભરણ સુધીનો એ સંબર્થ છે. એકયા બીજું વસ્તુ સાથે હર હુમેશ મુકાબલો કરતા રહેવાની એ પ્રક્રિયા છે. તમારી સામે આવી પડેલી પરિસ્થિતિને દલ કરવાની આપણયક્તા તમે પ્રતિક્રિયા અનુભવ્યા કરો છો. તમે સવારે સૂરીને ઉઠો છો કે તરત જ તમારે કોઈ ને કોઈ ગુંગનો મુકાબલો કરીને ડિલ શોખવાનો હોય જ છે. તમારા જીવનમાં બહારની ગુંગો પણ છે અને અંદરની ગુંગો પણ છે. આપણે હુમેશાં સુખી હોતા નથી, કરણ કે સુખ તો સતતગુણના અતિરેકનું પરિણામ છે. એ સતતગુણ આપણી અંદર રહેલો સમતોલન કરનાર લાગ છે અને આપણે અંદર અને બહાર જેટલા અંશો સંતુલિત હોઈશું તેટલા અંશો આપણે સુખી થઈશું, પ્રકૃતિલિત થઈશું અને આનંદિત થઈશું. ‘રજસ્ત’માં બધું વિષલપાથલ કરી નાખવાનું વલણ એટલે જેટલા અંશો રહોગુણનો અતિરેક થશે, તેટલા અંશો આપણા પોતાના વ્યક્તિત્વના સ્તરોની કે આપણા ભાષ સંબંધોની વિષલપાથલ અને અભ્યવસ્થા થશે. પ્રવર્તમાન સંતુલનનો કોઈ પણ જીતનો થતો ભંગ કે અભ્યવસ્થા એ સુખનો અભાવ જન્માવે છે અથવા એ સુખાભાવ એટલે દુઃખપ્રવેશ કે શોકપ્રવેશ જ છે. આપણાં આખું જીવન આવા સંયોગનું સમર્થાંગણ છે. આપણે હોમરનું ‘શિલિયડ’ વાંચીએ કે ‘ઓડીસી’ વાંચીએ કે મિલનનું ‘પૈરેશાંહ લોસ્ટ’ વાંચીએ કે નાલ્બીનું રમાયજા

વાંચીએ કે પછી મહાભારત વાંચીએ, બધે જ ડેકાણે આપણે આ એક જ બાબતને જુદી જુદી ભાષાઓમાં અને જુદી જુદી રીતે અભિવ્યક્ત ચેલી જોઈ શકીયું. એ બધામાં રજુ ચેલું ચિત્ર ભયંકર સંખર્ય ચિત્ર જ છે. બબેખભા અફળાવણું એ ચિત્ર છે. આપણે ઈચ્છતા ન હોઈએ તો પણ તેમાં ખેલાઈ જોઈએ એવો એ પ્રસંગ છે અને જ્યારે આપણાને એ પ્રસંગ બનવાના કાર્યકારણભાવની પૂરી સમજજી ન હોય ત્યારે તો એ વધારે નિષ્ટ-દુષ્ટ લાગે છે. અમુક પરિસ્થિતિ આખરે શા માટે ઉત્પન્ન થઈ એ કારણ ન સમજાતાં આપણી મનઃસ્થિતિ વધુ ખરાબ પતી જાય છે. જીવનમાં કોઈ પણ પ્રકારનો સંખર્ય જ શા માટે જોઈએ ? શા માટે આપણે હંમેશાં સુધી હોતા નથી ? શા માટે વિશ્વમાં સંવાહિતા નથી ? શા માટે સંતુલન નથી ? શા માટે અંદરની અને બહારની સંતુલના નથી ? આપણે એ જીવના નથી અને કોઈ પણ જીવી શક્યું નથી. એનાં કારણો તો સ્પષ્ટ જ છે. પણ આ પ્રકારની ડિયાસ્થિતિ લાંબા કાળ સુધી ટકી શકે તેમ નથી અને તે અનિશ્ચિત કાળ સુધી ટકી રહે, તેમ આપણે ઈચ્છતા પણ નથી. આપણે જી કેવળ કરી ગ્રંચાવાચેલી વ્યક્તિઓ જ નથી, પણ જેમાં બુદ્ધિનો પ્રકાર ચોપણો છે અને જેમાં પ્રતિભાના ચમકાય થયા કરે છે એવી વ્યક્તિઓ પણ છીએ. આપણે આ દુનિયાની દુલ્લાખી ઘટનાઓમાં ગોથાં ખાતા હોઈએ છીએ ત્યારે પણ ચેલી બુદ્ધિ અને પ્રતિભા કેટલીક વખત આપણાને કહેતી રહે છે કે, વધારે સારી પરિસ્થિતિના અવસરોની આશા પણ દેખી શકાય તેમ છે જ. આપણે ઉદ્દિઝનતાના શોકના હતાશાભર્ય મિજાજમાં હંમેશાં હોતા નથી. અલબાત, આવી પરિસ્થિતિ વિરલ જ હોય છે.

જ્યારે રજેગ્ઝનાનો અતીરેક થાય છે. જ્યારે બાધ સંબંધોની શક્તિ વડે છે, જ્યારે આપણે બીતરની સિયરતા ગુમાવી બેસીએ છીએ ત્યારે આપણું સમતોલન સંપૂર્ણ રીતે નાચ પરી જાય છે. આપણે ત્યારે કોઈ પણ

વાતનો સાચી રીતે વિચાર કરી શકવા પણ સમર્થ હોતા નથી, પણ આવા અવસરો પણ ઓછા આવે છે. સામાન્ય રીતે આપણે એમ માનવા માટે તો સમર્થ નીવર્જન છીએ કે આ વિશ્વમાં ન્યાય પ્રવર્ત્ત છે. આપણાં તીવ્રતમ દુનિયાની કાંઈકોમાં ભવે આપણે દરેક બાબતની પદ્ધતિનો વિરોધ કરતા હોઈએ કે વિશ્વની વ્યવસ્થામાં દીખો ખોણતા હોઈએ, પણ એનું કઈ આપણે દર વખતે કર્યા કરતા હોતા નથી. જીવનમાં શાક્ષપદ્ધતાની એવી ગંભીર કાંઈ પણ આવે છે કે જ્યારે આપણે સારી રીતે સાવધાનીપૂર્વક વિચાર કરી શકીએ છીએ, ત્યારે આપણાને લાગે છે કે આ સંખર્યના નિવારકોપાયની આવસ્થાકરતા છે. આ સંખર્યના નિવારકનો ઉપાય ખોજવાની જે જંબના આપણામાં જાગે છે, તે જ સૂચાવેછે કે સંખર્યનો નિવારકોપાય સંભવિત છે - એની હસ્તી છે જ. કોઈ કદી નિરાશાજનક આશા રાખી શકે નહિ. આશા હંમેશાં આશાજનક હોય છે. આશા નિશેષાત્મક રાણ નથી. જ્યારે તમે તમને પોતાને જ ખાતરી આપી દી છો કે બધી બાબતો એક યા બીજા રીતે કોઈક દિવસ જરાખી-સુવ્યવસ્થિત થઈ જશે, ત્યારે તમારા અંતરમાંથી એક ઉંઠું શાન-પરિશાન - ઉત્પન્ન થાય છે અને તે શાન જ તમારી આંદોલિતતાની આંતરિક કસા છે. એ જ તમને આ વાત, અભૌતિક-દિવ્ય-ભાધાના શબ્દોમાં કહેછે. આમ હોવાશી જ પૂર્વના કે પદ્ધતિમના આ મહાસર્જિકોનાં મહાકાયો એ સમગ્ર જીવનનાડકનાં જ ચિત્રણો છે. વિવિધ પ્રકંશો, વિભિન્ન પરિસ્થિતિઓ અને ભાતભાતના રંગોના એ ખેલ જેવાં છે. એ બધાં એકબીજાથી અલગ અલગ ભાસે છે ખરાં, પણ કોઈક રીતે સંપૂર્ણતાનું એક અખંડ ચિત્ર ઉપસાવી રજુ કરવા માટે કોઈ નાટકની પેઢે જ હણીમળીને પ્રયત્ન કરતા હોય એવી રીતે આલેખાયા છે. નાટકનાં પાત્રો - નાટક લજ્જવનારા લોકો - અભિનેતાઓ સ્વતંત્ર અને પૂછું અભિનય કરે છે. એટલા માટે એમ તો ન જ કહી શકાય

કે, નાટકમાં ભાગ બેનાર દરેક વ્યક્તિ તમારી સામે એકસરણું જ ચિત્ર ઉપસાવીને એકસરણી પરિસ્થિતિ જ રજૂ કર્યો, કારણ કે નાટકમાં અભિનય કરતી દરેક વ્યક્તિ બીજી વ્યક્તિઓ કરતાં જુડી છે. એનો અભિનય પણ બીજી પાત્રો કરતાં અલગ છે. આમ હોવા છતાં પણ આપું નાટક એક સ્વયં પૂર્ણ સર્જન છે. એ ફરી અંધાખુંધી ઉત્પન્ન કરતી અવ્યનસ્થા નથી, એમાં સંવાદિતા હોય છે અને તેથી તમે નાટકને માણો છો. જ્યારે આપું નાટક પૂરું થાય છે ત્યારે તમે મહુલિલત બની જાઓ છો કે, આખ ! અસર્વકારક અભિનય હતો ! આમ તમે આનંદ સાથે બેર જાઓ છો. તમે એમ નથી કહેતા કે, “આ માણસે આ કર્યું અને તે માણસે તે કર્યું, એમાં એકબીજી સાથે એઈ સંબંધ ન હતો.” નાટકમાં તમારી આગળ રજૂ થયેલાં ભાતભાતનાં દસ્યો બબે રાતના કેટલાય કલાકો સુધી દેખતાં હોય, વ્યક્તિગત રીતે જોતાં બબે ભાતભાતનાં ચિત્રો એકબીજાથી તથન અલગ રૂપે આવતાં હોય, આમ છતાં તમે તેની ભીતરમાં, તે બધાને જોકો સંબંધ પારખી જ શકો છો. અભિનય-વૈવિધ્યની પાછળ રહેલી આ સંપૂર્ણતા - સ્વયંપૂર્ણ અખંડિત - જ નાટકનું આનંદપ્રદ લક્ષણ છે. જીવન પણ નાટક હેતું જ છે અને મહાકાયોનો હેતુ પણ આજીવન-મહાનાટકને આવેખવાનો છે.

આ સૃદ્ધિરૂપી નાટકના ચિત્રો પાછળ રહેલી સ્વયંપૂર્ણ અખંડિતનાને અવલોકવાની પરિસ્થિતિમાં આપણો હંમેશાં છોતા નથી. વિશ્વમૃત્તિના આ મહાકોતમાં આપણો સૌ અભિનેતાઓ - નાટકપાત્રો - છીએ ‘સમગ્ર વિશ્વ એક રંગભૂમિ છે’ એમ રેફસ્પિયરે કહું છે અને આપણો સૌ આ રંગભૂમિ પર અભિનય કરતાં પાત્રો છીએ; પરંતુ આપણે નાટક બેલીએ છીએ એવું ભાન આપણાને હંમેશાં રહેતું નથી. આપણી અંદરની કોઈક હુંબુંગી ઘટનાને કારણે કોઈક રીતે આપણામાંથી એ સભાનતા પૂર્વવાઈ ગઈ છે. નાટકીય અભિનયમાં એકપાત્ર લજ્જવતા એવા ભાનવીના ભાગ્યને તો

નિર્ધારણો ! માની લો કે એ બીજી અભિનેતા સાથેનો પોતાનો સંબંધ ભૂલી જાય છે, એ સંપૂર્ણ રીતે સ્વતંત્ર હોય તેમ વર્તો છે. અને નાટકની સંપૂર્ણતા-અખંડિતતા સાથે બેવાદેવા રાજતો નથી. નાટકના દિગ્દર્ઘન ચિશેતે કશું જાણતો નથી. અભિનય પછીજના દીર્ઘાદાને પણ તે જાણતો નથી. એક અલગ જ સ્વતંત્ર જ ચિત્ર રજૂ કરતો હોય તેમ તે અભિનય કરે છે. જો તે આવું કરે તો એની કુદા દ્વારા જ ચાય અને તે આખો બેલ જ બગાડી મારે ! આપણો દરરોજ આવું જ કરીએ છીએ ! આપણો જીવનનો આખો બેલ બગાડતા રહ્યા છીએ, આપણો જાણતા નથી કે આપણો પરમતાત્ત્વના પોતાના દિગ્દર્ઘન તળે ચાલતા, જીવનના ઉફેસના આ ભવ્ય નાટકની સમગ્ર પાત્રસુચિનાં અંગો છીએ. આ મહાનાટકના ચિત્રોની એકાત્મતા જ એનું દર્શાન છે. ભગવદ્ગીતા, સંપૂર્ણતાના આ દાખિભિન્નને રજૂ કરવાનું પોતાને માથે દે છે કે જે આ સુચિના અદ્ભુત ચિત્રની પૂજભૂમિમાં પડેલું છે. આપણા જીવનમાં એકબીજા સાથે વિસંવાદી સંબંધ દાખવતાં, પૃથ્વી પૃથ્વી રહેતાં, અનેક વ્યક્તિનોને લીધે, અત્યંત ગુંગવાડા બરેલી લાગતી એ પ્રકૃતિ-શક્તિઓનાં જોરની વર્ષે, સંવાદિતાના સંદેશની આવશ્યકતા સમજાવવાનું પણ ભગવદ્ગીતાને અભિપ્રેત છે પણ આ બાબતમાં એક મુલેલી છે. કેટલીક વાખત આ શક્તિઓ પૈકીની કોઈ એક શક્તિ વધુ પ્રભળ બની જાય છે, કોઈક શક્તિનો અતિરેક વર્દી જાય છે. એક યા બીજી શક્તિના આપણા પર અજમાવેલા આવા બળને કારણે આપણે તે તે બાજુ જુદી પરીએ છીએ.

આ ‘સત્ત્વ’ અને ‘રજસ્’ ઉપરોક્ત-સ્વીર્ય અને બાદભૂભતા સ્થાપિત કરતી શક્તિઓ સાથે ગીર્ય પણ એક પરિસ્થિતિ છે એને ‘તમસ્’ કહેવામાં આવે છે. ‘તમસ્’ એટલે જડતા. ભૌતિક વિજ્ઞાનની ભાષામાં તમે

અનુસંધાન પણા નં ૧૦ ઉપર

તમારું સાચું સ્વરૂપ

- શ્રી સ્વામી કશ્યાગીરાંદાસજી

બધી જ આધ્યાત્મિક સાધનાનોનું ધેય તમારી જીતને ઓળખવાનું, ઓળખનારને ઓળખવાનું છે. બાઈબલ કહે છે, “તમારા પડોશીને તમારી જીત ફેટલો પ્રેમ કરો.”, પરંતુ તમે જીતને સારી રીતે જીબા વગર તેનામાં રહેલી તમારી જીતને ડેવી રીતે ચાહી શકો? પહેલાં તમારી જીતને ઓળખો અને પછી તમારા પડોશીમાં તમારી જીતને જુદ્દો. પછી જ તમે તમારી જીતની માફકતેને પ્રેમ કરી શકોશો.

જો હું તમને એમ કહું કે સફરજનની માફક બધાં ફળને ચાહો. તેનો અર્થ એ ધ્યાય કે બીજાં બધાં કણમાં સફરજનને નિષ્ઠાઓ, પરંતુ જો તમે સફરજન શું છે તે જીબાતા ન હો તો સફરજનમાં બધાં ફળો જોઈ શકશો નહિ. તે જ પ્રમાણે આત્માની માફક દરેક જીબને કે દરેક વસ્તુને ચાહવા તમારે તમારા આધ્યાત્મિક સત્ય-આત્માનો અનુભવ કરવો જોઈએ. તમારામાં રહેલા ઈશરનો સાશાંતકાર કરવો જોઈએ.

તમે કદી પણ તમારી જીતને - તમારા બૌતિક શરીરને - જોયું છે ? તમે તમારો ચહેરો કદી જોયો છે? ફક્ત અરીસામાં જોયો હો. ધારો કે હું અરીસો હોડી નાનું શું, હવે તમે તમારો ચહેરો અરીસામાં જોઈ શકો છો? ના, પણ તેથી તમારો ચહેરો નાશ પામ્યો? ના. તમે અરીસામાં જે જુદ્દો છો તે મૂળ ચહેરો નથી પણ તેની પ્રતિકૃતિ છે કારક્ષ, કે જે જુદ્દો છે તે તો મૂળ ચહેરો છે. ચહેરો મૂળ વસ્તુ છે. કદી બિંબ વસ્તુ બની શકે નહિ. વસ્તુ બિંબ વસ્તુ તરીકે ફક્ત તેની પોતાની પ્રતિકૃતિ જુદ્દો છે. કદ્યાપિ પણ પોતાની જીતને જોઈ શકતો નથી.

જો અરીસો વાંકોઝુદ્દો કે વિકૃત હો તો તમે જોયેલી પ્રતિકૃતિ પણ વિકૃત હોય. તમારો વિકૃત ચહેરો જોઈ તમે ડોક્ટર પાસે બૂમ પાડતા જશો, “અરે ડોક્ટર, મારો ચહેરો એકદમ બગડી ગયો છો!” ડોક્ટર કહેશે, “તમારા ચહેરાને તો કઈ થયું નથી. તમે સુંદર છો.”

તમે કહેશો : “પણ મને અરીસામાં જોતા ભયંકર ચહેરો લાગ્યો.” ડોક્ટર બીજો કાતિરહિત ચાફ અરીસો લાની તમારા મુખ સામે મૂડી કહે છે : “હવે તમારો ચહેરો જુદ્દો.” “અરે ! મારા અરીસામાં તો મેં ભયંકર ચહેરો જોયેલો. આમાં તો સરસ દેખાય છે.” પણ હવે તમને જ્યાલ આવી ગયો હોદે ચહેરાને કંઈ જ થયું ન હતું, તે તો બરાબર હતો. અરીસો જ વિકૃત હત્યો. જો તમે અરીસો બરાબર કાતિરહિત વાપરો તો તમારો સાચો ચહેરો જોઈ શકો. જો વિકૃત અરીસામાં તમારો સાચો ચહેરો જોશો તો તે વિકૃત દેખારો. તો આપણી બાબતમાં અરીસો શું છું છે? આપણા સાચા સ્વરૂપને જોવા માટે આપણું મન શૂળ, સ્વઅછ અને સ્વઅછ હોતું જોઈએ. કેટલાક લોકો મનજૂપી અરીસાને સ્વઅછ રાખે છે અને પોતે સુંદર છે તેમ અનુભવે છે. બીજા ઘણા તેને ચાફ રાખતા નથી. કેટલાક તેને તોડી નાખે છે, કેટલાક વાળી નાખે છે.

અલોકિક સભાનતાની દિનિએ આપણે એકબીજાથી ભિન્ન નથી. આને આપણે સાચું સ્વરૂપ કહીએ છીએ. જ્યારે આપણે ‘આત્મા’ કહીએ છીએ. ત્યારે આપણો તેને સાચા સ્વરૂપનું મન પર પહું પરિવર્તન આપીએ છીએ. આત્મા એ દિવ્યતાની શિનગારી અને ઈશરની પ્રતિકૃતિ છે અને સાચું સ્વરૂપ એ ઈશર છે. જ્યારે તમારું મન શાંત અને ગંભીર બનાવો ત્યારે આત્મા અને ઈશર એકસરખા છે. તે બનેભાં કોઈ ફરક નથી. સાથેસાથે શરીરે પણ સ્વસ્થ બની વિશ્વાના-શૂળ-સ્વિતિ મેળવવી જોઈએ. શાંત અને ગંભીર મન સાથેનું ખૂબ તંહુરસ્ત અને વિશ્વાના શરીર સાચા પ્રકાશ અથવા અંતર્ભિત આત્માના સાચા સ્વભાવને કોઈ પણ વિકૃતિ વગર પ્રદર્શિત થવા દેશે. આ તો એક દીવાને મનના શેડ અને શરીરના શેડ અને બે શેડ નીચે રાખવાની વાત થઈ. જો બન્ને શેડ સ્ફરિક

જેવા સ્વર્ણ હશે તો પ્રકાશ સહેજ પણ વિકૃત થયા વગર તેમાંથી પસાર થઈ જશે. આમ, મનુષ્યે શરીર અને મનજીપી બન્ને શેડેને જેટલા બને તેટલા સ્વર્ણ રામવા જોઈએ.

વ્યક્તિએ મુખ્યત્વે મનની સંભળ દેવી જોઈએ, કારણ કે શરીર તો મનનું ફક્ત સાધન જ છે. શરીર તો મનની ઈજ્ઝાઓ અને મન પર પડતી છાપા પ્રમાણે પોતાને વ્યક્ત કરે છે. સાધારણ રીતે આપણી જીતને મન અને શરીરથી ઓળખાવીએ છીએ અને તેથી જ આપણી જીતને જુદા જુદા નામોથી ઓળખાવીએ છીએ અને એકબીજાથી જુદા લાગાએ છીએ. આપણે આપણી જીતને - “હું અમેરિકન છું.” “હું ભારતીય છું.” “હું કાળો છું.” “હું ગોરો છું.” “હું ધનવાન છું.” “હું ગરીબ છું.” - એમ ઓળખાવીએ છીએ. આ આપણી ઓળખાણ-નિરૂપણ છે, પણ આત્માની રીતે આપણે નિભન્ન હોઈ શકીએ નહિ, આપણે એક અને સમાન છીએ. જ્યારે આપણે આપણી જીતને શરીર અને મનથી ઓળખાવીએ ત્યારે જ વિવિધતા અને નિરૂપણો આવે છે.

સ્વભાવથી આપણે સ્વર્ણ અને શાંત છીએ, છતાં બેદકારી અથવા ઈન્દ્રિયોની સ્વાધી વાસનાઓને સંતોષવાના પ્રયત્નો કરવાથી તે સરસતા અને શાંતિમાં ખેલ પાડીએ છીએ અને જ્યારે આપણે સ્વર્ણતા (EASE) માં ખેલ પાડીએ છીએ ત્યારે આપણે આજરી (DIS-EASED) બન્નીએ છીએ. આપણે મૂળમાં સરસ હતા અને હવે જ્યારથી આપણે નિરૂપિત થયા ત્યારથી તે સરસતા જુમાવી છે. હુલ્લાંઘે, જે શાંત આપણે આપણી જીતને નિરૂપિ કરી અથવા આત્માને સીમિત બનાવો તે શકે આપણે સરસ મરી ગયા.

બધા જ ધર્મશાસ્ત્રો, બધા સંતો, જ્ઞાની પુરણો અને પથગંબરો નિરૂપણ કરવાનું બધું કરવાનું કરે છે. આ સરસતા લાવવાનો માર્ગ છે. આ બધા ધોરણ અને બધા ધાર્મિક ગ્રંથોનો સાર છે. બાહીબલ વાચો, લગ્નવહુગીતા વાચો, કુરાન વાચો, ઉપનિષદો વાચો. બધા જ કરે છે : “તમારી જીતને સરસ બનાવો. - આ નિરૂપણો-

ઓળખાણો-થી પર થઈ જાઓ. આ નિરૂપણો જ આપણામાં ભાગ પાડે છે. જો તમે કહો, “હું પુરુષ છું” કે “હું ગી છું” તો તમને શરીરને લગતું નિરૂપણ-ઓળખાણ આપો છો. જો એમ કહો, “હું વકીલ છું” અથવા “હું બુદ્ધિશાળી છું” તો તમે મનને લગતું નિરૂપણ-ઓળખાણ આપો છો. આમ, દરેક નિરૂપણ-ઓળખાણ માણસ અને માકસ, જી અને જી તથા વ્યક્તિ અને વ્યક્તિ વથે લેણ ડિલો કરે છે.

હું એમ કહું છું કે હું બધા જ સરસ લોકોને ઓળખાણ ન હોવી જોઈએ? ધારો કે આપણે બધી ઓળખાણો દૂર કરીએ અને બધા જ એકસરખા બન્ની જોઈએ તો જોતું બને કે આપણે આપણા જિતોને પણ ઓળખી ન શકીએ. આપણે બધા એકસરખા લાગીએ, એકસરખી વાતો કરીએ અને એક સરળું ખાઈએ. પિતા નહિ, માતા નહિ, પુત્રી નહિ, પુત્ર પણ નહિ. સાચી સરસતાનો આવો અર્થ નથી. જો સરસતા આવી હોય તો તો આપણે જીવનનો બધો રસ જુમાવી બેસીએ.

વિવિધતા એ જીવનનો તેજાનો છે એ વાત પોતના લક્ષ્યમાં છે. આનંદગમોદ માટે વિવિધતા જરૂરી છે. પણ જે તે જ વિવિધતા આપણા સંબંધોમાં ખેલેલ પાડી આપણું વિલાજન કરે તો તે વિવિધતા આપણને જોઈતી નથી, પણ અહીં હું આપણે તેને દૂર કરી શકીએ છીએ? ના, તે અશક્ય છે. તે જ એક સમસ્યા છે. વિવિધતા આપણામાં ભાગથી પાડી પ્રમાણો ઉલ્લાસ કરતી હોવા છતાં આપણે વિવિધતાનો નાશ કરી શકતા નથી તો આપણે હવે હું કરવું?

આપણે વિવિધતાને ગાખવી પડ્યો અને તેના ઉપર જિઢીને એકતા રહે તે પણ જોતું પડ્યો. મારું શુદ્ધ સ્વામી શિવાનંદ બધીવાર આ વાક્ય કહેતા “વિવિધતામાં એકતા.” આ શુદ્ધને યાદ રાખો. આપણે વિવિધતા જોઈએ છે, પણ તેનો પાછળ એકતાને સાથ મનમાં રાખીશું તો આપણે વિવિધતાનો આનંદ બેણવી શકીશું.

□ આત્માની ઓળખાણમાંની સાખર

સંક્ષિપ્તશક્તિનું ગોરવ

- શ્રી સ્વામી જ્યોતિર્મણનંદન

મોગ્રીસ રહ્યો સમુદ્ર પાર કરે છે

હિન્દુ ઈભાશક્તિ વડે કાર્યો પાર પાડનાર મહાન પુરુષોનાં લક્ષણ દર્શાત છે. મોગ્રીસ આવો જ એક મહાપુરુષ હતો. ઈન્દ્રિયાની બૂધિ પર જ્યારે તેણે તેના સહયોગીઓને ગુલાભીમાંથી મુક્ત કર્યા ત્યારે તેનામાં દેવી ઈભાશક્તિએ સંચાર કર્યો હતો અને આગરે તેને જગ્યા કરી આપી હતી. આ મહાન હિજરત દરમ્યાન ઈજાયલની પ્રજ્ઞાએ ઉપલક દર્શિએ પહોંચી શકવાનું અશક્ય જણાપ એવી રાતા સમુદ્રની અવરોધક વાડનો મુક્તાબાદો કર્યો હતો, અને અત્યંત ભયપૂર્વક મોગ્રીસની સમજ આંસુ ચાર્યો હતાં કે તે અવરોધે તેઓને યાતનામાં ઘડેલા હતા. એ વખતે મોગ્રીસને પોતે શું કરવું જોઈએ તેનું શાન નથોતું તો પણ દેવી ઈભાશની શરણાગતિ સ્વીકારી. તેણે ઈશરની અમોદ શક્તિને સંક્રિય ધરી નિહાળી. સમુદ્ર પાણીની તોતિંગ દીવાલની ભાફક લિંગો આવ્યો અને બધા લોકો તેની માર્ગત પણાર થયા.

પ્રશ્ન ઈસ્ટ સમુદ્રના પ્રકોપને શ્વાંત કરે છે

બાઈબલની એક બીજી કથા ભગવાન ઈસ્ટના જીવન વિશેની છે. તેમના પાદરી તરીકેના સમય દરમ્યાન એક વખત કિસસ અને તેમના શિષ્યો ગોલિલીના સમુદ્રમાં નૌકામાં જતા હતા. અચાનક ભયંકર તોકાન ઉભાનું, બીજાં મોજાંઓ તેમની નૌકાને હમલાં તોડી પાડ્યે તેવા જન્મનથી ફંગોળાના લાગ્યાં. કિસસ પર આની વેશમાન અસુર થઈ નહીં, તેમ કે તેઓ ગાડ નિક્રમાં હતા. જ્યારે શિષ્યોએ ઉંઘમાંથી જગાડી તેમને ભગવચા નાશક કરી ત્યારે તેમણે કહ્યું, “તમે બધા શા માટે ભયભીત થયા છો? શું તમે (ઇશરમા) અતિ અલ્પ વિશ્વાસ ચાપનારાઓ છો? પછી તેઓ જીબા થયા અને સમુદ્ર તથા વાયુને કાપકો આવ્યો. બધું (તોકાન) સંપૂર્ણ

શાંત થઈ ગયું. કિસસને સમુદ્ર તથા વાયુને શાંત કરવા માટેનો અવકાશ આપનાર શક્તિ બે દેવી ઈભાશક્તિ હતી.

સંત પુરુષો અને જાગ્રિયો તેમની પોતાની વિકિતભાત ઈંજા પ્રમાણે કિયાએ કરતા નથી તેઓ ઈશરની ઈંજા પ્રમાણે વૈશ્વિક કાર્યો કરે છે. આ નિષયને વધુ સ્પષ્ટ કરવા હું તમને મહાભારતમાંથી એક દર્શાત આપું છું.

જયદરથનો વધ

જયદરથ એક પૈશાચિક વૃત્તિ ધરાવતો મનુષ્ય હતો. તે કૌરવોના લશ્કર સાથે જોડાઈને મહાભારતના પુઢમાં સધાયારી પાંડવોની સાથે લડી રહ્યો હતો. એ સમયે ભગવાન શીકુખો સ્વયં અર્જુનનો રથ હાંક્યો હતો. મહાભારતના પુઢ દરમ્યાન અર્જુનના અતિ પ્રિય પુત્ર અભિમન્યુનો જયદરથે વધ કર્યો હતો. એ વખતે અર્જુને એક ભયંકર પ્રતિશા કરી: જો તે જયદરથને બીજા દિવસના સૂર્યાસં સુધીમાં નહીં મારે તો પોતે અજિનપ્રવેશ કર્યાને તેના જીવનનો અંત આશાશે.

હવે એંતું બધું કે બીજા દિવસે અર્જુન એ મહાન અત્યાચારીને હસ્તી શક્યો નહીં કરશો કે કૌરવોએ તેની રથા માટે જડબેસલાક વ્યવસ્થા કરી હતી. આ જોઈને ભગવાન શીકુખો તેમની દેવીશક્તિથી સૂર્યની આસપાસ જુદુઈ આવરક્ષ રચી દીધું. આનાથી સૂર્ય આધમી ગયો છે એવો ભાસ રિભો થયો. કૌરવોની સેના એ વિચારે પુશ્યમુશાલ બની નાચવા લાગ્યી કે જયદરથને હસ્તી નાખવાની નિશ્ચિત મુદ્દત વિતી ગઈ હોવાથી અર્જુને હવે પોતાની પ્રતિશા પૂર્ણ કરવા અજિનમાં ચાલવું પડશે.

પછી કોરવોએ લાકડાના ટુકડા એકદા કર્યા અને તેમાં અનિસ્થિત જીવાયો. જેવો અર્જુન એ આગમાં પ્રવેશાવા તૈયાર થયો શ્રીકૃષ્ણો કહું, “હુ અર્જુન ! તું આગમાં પ્રવેશ કરે ત્યારે તારં મનુષ્ય-બાળ તૈયાર રાખીને એક વિજયી યોગ્યાની માફિક પ્રવેશ કરજો.”

આ બધું ચાલતું હતું તે દરમ્યાન જીવદ્વાર અર્જુન આગમાં પ્રવેશ કરે છે કે નરીને જોવા ટોળામાંથી પોતાનું માણું ઉંઘું કરીને જોતો હતો. એક શાસો જીવારે તેનું ભાણું આખેઅમાણું સસુધી ઉપર દેખ્યાતું હતું ત્યારે શ્રીકૃષ્ણો પોતાની અભોધ શક્તિ વડે સૂર્ય ઉપરનું આભારી આવરક્ષ હટાવી લીધું અને અર્જુનને કહું, “હુ અર્જુન ! હજુ પણ સમય છે. તારું વચન પૂરું કર અને તીર ચલાવ.” અર્જુને ઉંઘું જોયું. જીવદ્વારની ગરદનને કોરવોની સેનાની હરોળની ઉપર ડોકાતી જોઈ. તેણે સંભાળપૂર્વક નિશાન લીધું - તીર સીધું ખસી બધું અને જીવદ્વાર હજાઈ રહ્યો.

આ મજબૂત સંકલ્પશક્તિનાં દાયાતો છે. પ્રત્યેક મનુષ્ય અનિવાર્ય રીતે ઈશ્વર સાથે એકાદાર થયેલ છે, તેથી તેણે પોતાની ઈચ્છાશક્તિને ઈશ્વર માટે ભનાવવી જોઈએ - આ પોતાની જીતને જોકા કરીને, ભક્તિભાવ-સ્વરૂપા અને જ્ઞાનાની પ્રક્રિયા દ્વારા થઈ શકે છે.

દિવ્ય સંકલ્પનું જરૂરું

જીવારે મનુષ્ય દેવી ઈચ્છાશક્તિનું એક જરૂરું બને છે ત્યારે માનવીય કલ્યાણની ભાગરની ચિહ્નિઓ મેળાવી શકે છે. આ પ્રકારની ઈચ્છાશક્તિની સરખામજીમાં - જે પ્રત્યેક મનુષ્યમાં મૂળભૂત રીતે છુપાયેલી છે - નજીની વસ્તુઓ માટેની માનવીય આકંશા તણન સામાન્ય અને મોટા બાગે ઘૃણાજનક હોય છે.

જ્ઞાનાત્મા જીવારે તમે સંકલ્પશક્તિના વિકાસની કિયા આરંભો ત્યારે નાની-નાની બાબતો સફળતાપૂર્વક પાર પાડવાની ચિહ્ના કેળવવી જોઈએ. પ્રથમ સંકલ્પ કંઈ કરવાનું શીખો અને પછી તમારો જે

સંકલ્પ હોય તેને સંનિષ્ઠ પ્રવાસથી વળગી રહો. કંઈ કંઈ જેમ તમે વધુ શિસ્તાબદ થશો તેમ તમારામાં સંકલ્પનો વિકાસ થતો જોઈ શકશો. તમે તમારી ઈચ્છાશક્તિનો વધુ જરૂરિય કાર્યો પાર પાડવા પ્રયોગ કરવા શક્તિમાન થશો.

એ અંકગાણિત શીખવા જેવું છે. જાહીતીય કલ્યાણાભોનો શિક્ષણના સ્તર મુશ્કેલી ક્રમ નક્કી કરવામાં આવે છે. જીવારે તમે પ્રાથમિક અંકગાણિતનો અભ્યાસ કરો ત્યારે એક પ્રકારની કલ્યાણાલાગુ પડે છે પરંતુ જીવારે તમે વધુ આગળના સ્તરનું અંકગાણિત શીખો ત્યારે શક્તિઅત્યારે જે ખ્યાલ કે કલ્યાણાઓ લોંગનો ઢોળ ચડાવેલ લાગતી હોય તે તમામ દૂર ફેરાઈ જાય છે. અને તમે તેને જુદ્ધ જરૂરિયોદ્ધારી જુઓ છો.

લગામબા આ જ પ્રમાણો શરૂઆતના તથકકામાં તમે જે ઈચ્છાશક્તિ ડેખવો એ સ્વાપેશ અર્થમાં જ શક્તિ છે. વધુ આગળ પ્રગતિ થયા પછી તમારી ઈચ્છાશક્તિ દેવી સંકલ્પ બને છે. તમારું વ્યક્તિત્વ દિવ્ય ઈચ્છાશક્તિ જરસાં દ્વારા કાર્યોન્નિત થાય છે. માનવીય વ્યક્તિત્વ દિવ્ય ધાર્થોનું એક માત્ર સાધન બને છે.

એ ધ્યેય સૂક્ષ્મ પહોંચવા માટે જોઈએ તમારી સ્પષ્ટ વિચારસરણી હોવી જોઈએ કે ગમે તેટલી સુંદર દેખાતી હોવા છતાં પહ્યા તમારી અંકારારી ઈચ્છાઓ અન્ધાન પર ટેલી છે. અહુમણી આકંશાભોનો પીછો કરવાથી તમે તમારી જીતને જન્મ-મરણના ચક્કમાં પેરાયેલી રાખો છે.

તમારું ધ્યેય જીવારે શ્રેષ્ઠ-અરિયાતું તથા દિવ્ય સંકલ્પની શોષ માટેનું હોય ત્યારે તમે સાચા આનંદના મૂળ સૂધી પહોંચો છો - તમારી અંદર રહેલ સ્વર્ગિય સુખ સુધી. તમારું આ મુજબનું આપોજન હોવું જોઈએ.

એ પ્રકારના સંકલ્પના વિકાસ માટે તમારું મને ઈશ્વર શરદ્ધાગતિ દ્વારા પ્રાપ્ત આનંદનો અનુભવ પડો જોઈએ. દિવ્ય આધ્યોજનમાં કંઈ કંઈ અનર્થ થતો

નથી. આ સમજને તમારું મન આનંદ અને ખુશાલીથી ચોમેર વ્યાપ્ત થવું જોઈએ.

મનુષનો વિકાસ કરવા યોગ્ય બીજો ગુજરાતી નિર્ભયતા છે. ગમે તેવી વિધીની પરિસ્થિતિમાં ગમે તે થાય તો પણ ભય રાખો નહીં, તમારી પડાએ હેવી શક્તિ છે. તમારા વ્યક્તિત્વને નિભાવવા માટે ઈશ્વર સદ્ગ્ય છે. તમારે માત્ર નિર્ભયતાનો અભ્યાસ જ નહીં પણ તેનો પ્રસાર પણ કરવો જોઈએ.

ઇશ્વરની ગ્રાર્થના કરવાથી તમારા ફદ્દયની પવિત્રતાનો વિકાસ થશે અને તમારા ક્ષય તરફ ઢોરી જશે - “તને મનઃ કિનસેકલ્યમસ્તુ”; અર્થાત् “મારું મન માંગાલિક સંકલ્પયુક્ત બનો”. આ વેદિક ગ્રાર્થના છે, જેનો અર્થ થાય છે: “આ મન, જે આશ્ર્યકારક કાર્યો કરે છે તે માંગાલિક સંકલ્પયુક્ત બને-તે સામાન્ય વસ્તુઓ માટે તેની શક્તિનો દુર્ઘય ન કરો.”

સવારના ઉક્તાવેંત તમારા મનને આ ગ્રાર્થનામાં જોડી દો -

સર્વેષામ્ સ્વસ્તિમબતુ | સર્વેષામ્ શાન્તિમબતુ |

સર્વેષામ્ પૂર્ણ મબતુ | સર્વેષામ્ મંગલમ્ મબતુ ||

આનો અર્થ થાય છે : સર્વેનું મંગલ થાઓ, સહુને શાંતિ પ્રાપ્ત થાઓ. સહુને સૂખ પ્રાપ્ત થાઓ, ક્રોઈને પણ કણ ન પણે !”

જે તમે આત્મસાધાત્કારના માર્ગ પર ચાલતા છો તો તમે તમારા વ્યક્તિત્વમાંથી આશ્ર્યપદ શક્તિ કાર્યાન્વિત થતી જોઈ શકશો - એવી શક્તિ, કે જે તમારા દેશેક વિજ્ઞાનો નાશ કરશે. એ નિર્ધારિતક બળોનું સકારાત્મકતામાં ઊઠ્યાંકરણ કરશે. માનવતાનું કલ્યાણ કરવા માટે એ તમને શક્તિમાન બનાવશે.

□ “રચનાત્મક વિચારશીલી”બાંધી ચાલાર

શ્રી પુષ્પવદન મજબુદ્દારનો સ્વર્ગવાસ

શિવાનંદ આશ્રમના સહમંગી અને ‘દિવ્ય જીવન’ માચિકનાં સહસંપાદક શ્રી રૂપાખેન મજબુદ્દારના સચચા આદરશીય શ્રી પુષ્પવદન મજબુદ્દારજીનું દેહાવસાન તા. ૨-૧૨-૨૦૧૫ની વહેલી સવારે પ.૧૫ કલાકે થયું હતું.

શ્રી પુષ્પવદન શિવાનંદ આશ્રમના ભક્તા હતા. તેઓ રેઠી વિશ્વાનના શાતા અને ક્ષવ્યસૂચિના સર્જક હતા. એક કવિતાઓનાં સર્જન પણી તેમનું ખણિયુદ્ધ તથા પુસ્તિકાઓ છાપાવી તેનું નિઃશુલ્ક નિતરજ્ઞ કરતું તેમનો પ્રિય વિષય હતો. તેમનાં કાચ્યોમાં ગરિમા હતી, આર્દ્ધતા હતી, લાગડી અને ભાવુકતાસભર તેમની નિર્જર આ સુંરચનાઓ ક્યારેક જીવન વેદના અને ફદ્દયની વધાનું દર્શન પણ કરાવતી હતી.

બે વર્ષ પૂર્વે જ તેમજો ફદ્દયની ભાયપાસ સર્જની કરાવેલી હતી. ત્યારબાદ તેમનું સ્વાર્થ્ય કથળાનું જગયું. એક દિવસ પરી પણ ગયા હતા. છેલ્લા દિવસોમાં તેમજો ભાજી દાઢિ પણ ગુમાવેલ હતી. પરંતુ તેની સાથેસાથે તેઓનાં આંતરચ્છા ઊષકતાં ગયાં હતાં. અને એક સવારે તેઓ પરમધામની યાત્રાએ પ્રયાસ કરી ગયા.

તેમનાં આદરશીય પત્ની શ્રીમતી માલતીખેન, પુત્ર મનિશ અને પુત્રવધૂ રૂપાખેનનો નાનો પણ આત્મર્થ પરિવાર મૂકીને તેમજો જીવનયાત્રા સંતેલી લીધી. તેમનાં દિવંગત આત્માની આત્મસાંતિ અને પરમગતિ માટે ગ્રાર્થના.

અંશાંતિ.

આનંદ કુટીરનો સાદ

ગુજરાત શ્રી સ્વામી સિદ્ધાંદજી

જીવન માટેનો સંગ્રહામ

જીવનું એટલે આદર્શ માટે લડનું. જીવન પૂર્ણતા પ્રાપ્ત કરવાની લાભકી છે. અંતરિક મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવા માટેનું યુદ્ધ એટલે જીવન. તે એક સંધર્થ છે. તે વિજયોની હારમણા છે. સંધર્થ દ્વારા માસક ઉન્નતિ કરે છે. ઉત્થાન પામે છે, વિશ્વાણ બને છે અને વિવિધ અનુભવો પ્રાપ્ત કરે છે. જે તમારે તમારું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખતું છોય તો સંધર્થ જરૂરી છે. જે કષેત્રે તમે જીવનસંગ્રહ ખેલવાનું બંધ કરી દેશો તે જ કષેત્રે તમારા અસ્તિત્વનો અંત આવી જશે.

તમારા ફદ્દયરૂપી રક્ષણે ગમાં તમારા અંતઃશાનુઓની સામે બલદાહુણી લડો. તમારા મન અને ઈન્જિયોની સામેના યુદ્ધમાં શોરી પણ સફળતા મળશે. તો તે તમારી ઈચ્છાશક્તિનો વિકસ કરશે અને વધુ આત્મવિશ્વાસ અને હિમત આપશે. એટલો સંધર્થ વધુ તેટલો જ પશુદ્વારી વિજય સાપદશે. બગવાનના સાધારણ માટે ઘણ્ણો મહાન પુરુષાર્થ જરૂરી છે.

બગવાન માટે જીવો અને આ કુદ પાર્થિવ જીવનની મુશ્કેલીઓ અને કસોટીઓનો હિમતથી સામનો કરો. માનવ બનો અને અંતિમ ધેયની ઈન્જિ માટે હિમતથી જગ્યાઓ.

પર્વત ઉપર ચહી જતું, ચેનલ તરીને પાર કરવી, કોઈ શહેરનો બોભમારો કરી ધ્વસ કરવો, કોઈ ડેલ્વાનો નાશ કરવો—એ બધાં હિમતનાં અને વીરતાનાં કાંઈ ગણ્ણતાં છોવા છતાં મનુષ્યના સાચા વીરતાનાં કાંઈ તમારા મન અને ઈન્જિયોને સંયમમાં રાખવા; કોષ, વિષયવાસના અને અંદકારને આત્મબણથી કાશ્યુમાં દેવા વગેરે છે. તમે કયાં સુધી વાસનાઓ અને ઈન્જિયોના ગુલામ રહેશો? તમારા સાચા દિવ્ય સ્વભાવને તથા નિભ પ્રકૃતિ ઉપરના તમારા વિજયને વ્યક્ત કરો. આ જ તમારી પ્રથમ અને શૌણી અગત્યની ફરજ છે.

જીવનમાં સફળતા મેળવવાના સચોટ ઉપયોગ

સુરળ અને દબરાહિત સ્વભાવનો વિકસ કરો. ખાવા માટે ન જીવો પણ જીવવા માટે ખાયો. ઈર્ઝ્યુન કરો, નિદાન કરો, જૂદુન બોલો, છેલરાંપિંડી ન કરો. દેખભાવને આશ્રમ ન આપો. તમે હંમેશાં આનંદી, સુખી અને શાંતિવાળા બનશો.

સદાચાર એ જીવનનો કાયદો છે. સદાચારી જીવન જીવો. ધર્મને ચુસ્ત રીતે વણાં રહો. સદાચાર વિનાનું જીવન તે માનવજીવન નથી. નિર્સ્વાર્થ સેવા તે જીવનનું દ્વારા છે. વિશ્વપ્રેમ એ જીવનની રોટલી છે. જો તમે સેવા ન કરો અને માનવતાને ન ચાહો તો જીવન પૂર્ણ રીતે જીવાયું નથી એમ ગણ્ણાય. સાચા જીવનનું રહસ્ય એ

બગવાન પ્રત્યેનો પ્રેમ તથા માનવતાની સેવા છે. બીજાની સેવા કરવા જીવો. દિવ્ય શક્તિ તમારામાંથી જીવનદાયક બળ તરીકે વહેશો.

સેવા કરો. સૌને ચાહો. ધાન કરો. પલિત્ર બનો. ધ્યાન કરો અને આત્મસાધાત્કાર કરો. આ આધ્યાત્મિક યાત્રા તમને અનંત આનંદના રાજ્યમાં વહી જશે. તમે સોછામણ બજ્જાનાઓ શોરી કાઢશો. તમે બગવાનને પ્રાપ્ત કરશો. તમે બળવાન, તંહુરસ્ત અને મુક્ત બની જશો. તમે સુખી ધરો, શાંતિ પ્રાપ્ત કરશો. તમે જેના જીવનને સ્પર્શ કરશો તેને પેરકા અને આંશિક પ્રાપ્ત થશો.

આધ્યાત્મિક શોધનું સારસર્વરચ

- શ્રી સ્વામી શિવાનંદજી મહારાજ

જીવન ખોરાકથી ટકે છે. પરંતુ કક્ષીને ભૂખ લાગે ત્યારે જ ખાવાની પ્રેરણ જોગે છે. જે ભૂખ ન હોય તો માસ્ટસ બોજન ચામું જોતો પણ નથી, પરંતુ કક્ષીને ભૂખ લાગે ત્યારે એને આધા વગર ચેન પડતું નથી. આવી ભૂખ હોય ત્યારે જ અનેક વૈશ્વાનિક સંશોધનો થઈ શકે. રહસ્યનો તાગ મેળવવા વૈશ્વાનિકો પ્રયોગશાળામાં નિરંતર મધ્યા કરે છે. નવા સંશોધન માટે અંદરની જીબરદસ્ત ભૂખ હોવી જ જોઈએ.

બરોબર આવી જ રીતે આધ્યાત્મિક જગતમાં પણ પ્રભુગ્યાપ્તિ માટે કક્ષીને તીવ્ર ભૂખ લાગવી જોઈએ. જે ભૂખ હશે તો આગળ વધવા માટે બીજું-બીજું ચીજે મળી રહેશે, પરંતુ જે ભૂખ જ ન હોય તો તમે ગમે તેટલો ઘોગ-ગ્રાણાખામ-જૃપ-સ્વાધ્યાય કે અન્ય સાધનાઓ કરતા રહો, તમે પ્રતિસાધી શકો નહીં.

ઇસ્થુએ કહેલું, “તે લોકોને પણ છે, જેઓ સત્ય માટે ભૂખ્યા અને તરસ્યા છે.” ભૂખ અને તરસ-આ બે ચીજે કોઈ પણ ખોજ માટેનાં પ્રબળ કારકો છે. જે એ ગેરહાજર હોય તો તમે જે તે શોખ માટે ગમે તેટલા જૂઝાતા રહો, તમે જ્યાંના તાં જ રહેશો, તેમાંથી કશું નીપજશે નહીં.

શ્રી ગમધૂષા પરમહંસદેવ દિવ્ય જગતજીનાની મૂર્તિ પાસે ઊભા રહીને કહેતા, “આ, આ રહું જાન અને

આ રહું અખાન ! હું બને તાચ ચરણો ખું દું. મારે બેમાંથી કશાયની જરૂર નથી; મને તો બસ, તાચ ચરણોમાં અનન્ય ભક્તિ આપા હે મા, મારું ખું જ લઈ દે, મને તો બસ, કેવળ તારી અને તારી જ ભક્તિ જોઈએ. એમણે સર્વસ્વ અર્પજ કરીને માના ચરણકમળમાં કેવળ માત્ર અવિચણ ભક્તિ માણી.

આધ્યાત્મિક જીવનનું આ જ મહાન સત્ય છે. માસ્ટસના અંતરમાં આવાં તીવ્ર ભૂખ-તરસ લાગવાં જોઈએ, મુસુકુત્વ ગ્રાપ કરવાની ડિડી-ઉલ્લટ જંગના, જાગવી જોઈએ, બાકીની તમામ ચીજો બાજુ પર મૂકી દઈ કેવળ પ્રલુની જ લગન લાગવી જોઈએ. આવી લગન જ પ્રલુને સૌથી વધારે ગમશે. આવી ઉલ્લટા હશે તો જ પરમાત્માની કૃપા અચૂકપણે વરસરી.

આધ્યાત્મિક જીવનનું આ જ સર્વોપરી મહત્વનું પરિભળ છે. તમે સૌ પણ સત્ય માટે આવા જ ભૂખ-તરસ અનુભવો. તમારું જીવનને જીવલંત કરેલ, ઉજ્જવળ સહજતાવાળું બનાવવા માટે જે કાઈ જરૂરી હોય તે ખું જ આપવાની કૃપા તથા આશીર્વદ દિવ્યમાત્તાતમપર કરો !

ॐ શાંતિ.

વાચન : શ્રી સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી
(આક્ષરાવાણી, અમદાવાદના સૌજન્યથી)

શ્રીમદ્ ભાગવત કથા

પૂજ્યપાદ શ્રીમતુ સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજની વ્યાસ પઠે શ્રીમતુ ભાગવત કથાનું આપોજન તા. ૧-૩-૨૦૧૬થી ૭-૩-૨૦૧૬ સુધી શિવાનંદ આશ્રમ, અમદાવાદ ખાતે આપોજવામાં આવ્યું છે. કથાનો ક્રમય દરરોજ સાંજે ૩.૩૦ થી ૭.૦૦ વાગ્યા સુધી રહેશે. જે ભક્તો આ પ્રસંગે આશ્રમમાં આવીને રહેવા માગતા હોય તેમણે અગ્રાઉન્ડી સૂચના આપવી જરૂરી રહેશે. સૌ મુખુષુઓને આ દિવ્ય લાભ લેવા હાર્દિક આમન્તરણ છે.

- શિવાનંદ આશ્રમ

શિવાનંદ કથામૃત

[ગુરુહેન સ્વામી શિવાનંદજી મહારાજાને આનંદ કુટીર હાઈકેનાર્થી ભગવા માટે અનેક આજરૂરી, મુલાકાતીઓ અને ભક્તો આવતા. તેઓ ગુરુહેનને વિવિધ વિષયો પર અનેક પ્રકારના ગ્રન્થો પૂજાના. ગુરુહેન તેણે ખોલ્ય જવાબ આપતા. આ ગ્રન્થોને તથા તેના જવાબ ગુરુહેન વિષયી વિવિધપૂર્વક નોંધી હેત્તા. આ નોંધ એવી શિવાનંદ ક્રાયોત. તેણાં વહી વાક્યિત્વાનોને ફાળો છે. મુખ ફાળો સ્વામી વાક્યેશ્વાનંદજીનો છે. આ ઉપરોક્ત સ્વામી શિવાનંદ હદ્યાનંદજી, સ્વામી વૈતાનંદજી, સ્વામી રૂદ્રાનંદજી, સ્વામી પરમાનંદજી તથા વીજામોદે કેવા માપી છી.]

શાનગંગાસ્નાન

ગુરુહેન શ્રી શિવરામકૃષ્ણ નેયર રહેતા છતા તે કુટીર પાસેથી પસાર થયા અને સ્વામીજીને તેમને સવારના સત્તસંગ માટે બોલાવ્યા.

શ્રી શિવરામકૃષ્ણ નેયરે જવાબ આપતાં કહું: “સ્વામીજી, હું પહેલાં સ્નાન કરીશ, સંચા કરીશ અને પછી આવીશ.”

પછા ગુરુહેને કરી પછી હીલ કરવાની ના પડી અને શ્રી શિવરામકૃષ્ણ નેયરે તેમને અનુસર્વું પહુંચું!

જ્યારે તેઓ વર્ગમાંથી બહાર આવતા છતા ત્યારે ગુરુહેને સ્થિત સહિત કહું: “ગંગાસ્નાન ખરેખર ખૂબ જરૂરી છે. તે તમારાં પાપોનો નાશ કરે છે. તે તમારાં શરીર, મન અને આત્માને પવિત્ર કરે છે. તે તમને પ્રાણવાન બનાવે છે. તમારું સવારનું સ્નાન આજે જવા દઈને તમે કરી જ ગુમાવું નથી. જો તમે તમારો સમય સ્નાન અને બીજી કિયાઓમાં વાપર્યો હોત તો તમે સવારનો સત્તસંગ શુમારો હોત.”

“સામાન્ય ધ્યાન અને જપ જોરદાર સાધનાનો છે. વૈયક્તિક સાધનામાં ઘડી વાર શિથિલતા આવી જાય છે. જાપની થોડી માળા કર્યા પછી સૂવાનું મન થાય છે. જ્યારે તમે મંત્રનું રટશ કરતા હો છો ત્યારે પછી મન તો ભટક્યું જ થોડ્ય છે પછી સમુદ્ધયાનમાં એક જોરદાર આધ્યાત્મિક પ્રવાહ ઉત્પન્ન થાય છે. દટેક જાણે ખૂબ લાભ થાય છે. મનને વધુ સરળતાથી કાબૂમાં લઈ શક્યાય છે.”

“હા, સ્વામીજી અને આપે જે વેદાંતનું કીર્તન ગાયું તે ખૂબ પ્રોત્સાહક હતું.”

“સામાન્ય શાખોનો પછી મોટો પ્રભાવ હોય છે. તે બે પ્રકારના વિચારોને જન્મ આપે છે - શક્તિવૃત્તિ અને લક્ષ્ણવૃત્તિ. જ્યારે તમે શાખ ‘દૂષ બોલો ત્યારે તમે તેના ગુણો-સંદર્ભ રંગ, તેની પ્રવાહિતા વગેરે માટે આ લક્ષ્ણવૃત્તિ છે. પછી તમે તેના ઉપયોગો વિચારો છો. તે તંદુરસ્તી બસે છે, તે સત્ત્વિક ખોરાક છે વગેરે વિચારો છો. આ શક્તિવૃત્તિ છે.

“જો સામાન્ય શાખોની બાબતમાં આમ હોય તો પછી વેદાંતના સૂત્રોના પ્રભાવ વિશે તો કહેવું જ શું? તમે જ્યારે ઓમ્નિ, અંતરાત્મા, નિત્ય, શુદ્ધ, શુદ્ધ, નિરાકાર, કૃત્સન, બાપક, સ્વયંજીયોતિ, પૂર્ણ, પરબ્રહ્મ, સાક્ષી, દ્રષ્ટ, તુરીય, શાંતાં શિવં અદેતમ્બ્ર - તું રટશ કરો છો ત્યારે તમારાં બ્રહ્માકાર વૃત્તિ ઉદ્ભબે છે. તમને એક દિવસ સર્વોપરીનો સાધાત્કાર ધવાનો જ છે.”

“આ શાનગંગાસ્નાન છે. તે ખૂબ જોરદાર શુદ્ધીકારક છે. તે તરત જ અંતરાત્માને શુદ્ધ કરે છે અને મનને અંતર્મુખ બનાવે છે. જ્યારે તમે સાધના પરના પ્રવચનો સંબળો છો ત્યારે તમારા મનને નવા સ્વસ્થ વિચારો મળે છે. નવી અસરો ઉદ્ભબે છે, અનિદ્ર અસરોનો નાશ થાય છે અને ઈશ્વર પામવા માટેની તમારી તૃષ્ણા પ્રબળ થતી જાય છે. તમને આત્મચિંતન કરવાની, તમારી પોતાની વત્તિઓને શોધવાની અને તેમને દૂર કરવાની પેરદ્ધા થાય છે.”

ગંગાસ્નાન નિઃશાંકપણે જરૂરી છે, પછી મારે તો કક્ત એટલું જ દર્શાવું હતું કે તમારે કોઈ પછી પરિસ્થિતિમાં શાનગંગામાં સ્નાન કરવાનું શુમાવતું ન

જોઈએ. હવે તમે ગંગાસ્તાન કરી શકો છો. જો તમે સવારનો સત્સંગ ગુમાવ્યો હોતું તો તે ખોટ ભરપાઈ થઈ શકી ન હોતું."

આભારથી બરેલા ફદ્દે શ્રી શિવગમુખાં નેયરે ગુરુહેવને દડવતુ પ્રશ્નામ કર્યા.

શાશ્વાનો પ્રભાવ

"સ્વામીજી, કિન્નપણના અવસ્થાનના સમાચાર આવ્યા છે." કોઈ સમાચાર વાયું. ગુરુહેવ ધ્યાંમંડ જ્યુણીલી હોલની સામે આમતેમ હરી રહ્લા હતા. શ્રી શાશ્વાનું પાસે જહાંતા.

"હવે આ હોદ્દ માટે ખૂબ હરીફાઈ જામણે, તેમાંથી પિકાર, દેખ અને જવાદાંઓ થશે."

"ચોક્કસ, સ્વામીજી, ત્યા બંધે જ દેખ અને સત્તાનું રાજકારણ પ્રવર્તો છે."

"મને લાગે છે કે આવા ઊંચા સત્તાના હોદ્દાઓ ધરાવવા એ એક પ્રકારનો ઉપદ્રવ છે: તમારું જવન સતત ભયમાં હોય છે. વશા બધા લોકો તેની લાલસા ધરાવતા હોય છે. તેઓ લોકોને તમારી સામે ઉશેરે છે. આ બધી મુશ્કેલી, ભય અને વિના શા માટે? સાચામાં સારો માર્ગ તો એકત્ર સ્વીકારી ગંગાદીનારે વસવાનો છે. આ મારો અભિપ્રાય છે. ત્યા આપણે જૃપ અને ધ્યાન કરી શકીએ છીએ. તમે શું માનો છો?"

"હા, સ્વામીજી, પણ કેટલા લોકોને ફદ્દપૂર્વક આવું શાશ્વાપણ થવાની શક્યતા છે?"

"તે ખૂબ મુશ્કેલ છે. સત્સંગ અને જૃપના વશા જન્મો વિતાવ્યા પછી જ ફક્ત આવી વૃત્તિ આવે છે. માયા ખૂબ પ્રભાવી છે. લોકો ગંગાના ડિનારે બેસી જૃપ કરે છે. કેટલાક સમય પછી તેઓ કટાળી જ્યાં છે અને વિચારે છે કે મોટામાં મોટી કિલ્સુફી, ખાવાની, પીવાની અને મજૂ કરવાની છે. માયા, ઈન્દ્રિયના આનંદ જિવાય બિજી સાચો આનંદ હોઈ શકે તેની મનુષ્યને પ્રતીતિ જ થવા હેતી નથી. તેઓ ત્યાગથી ડરે છે. તેઓ સાધનાથી ડરે છે. જૃપારે તેઓ સાધના શરૂ કરે છે ત્યારે તેમને તરત જ

પરિશ્શાબ જોઈએ છે."

મધુસૂહન સરસ્વતીએ ગૌત્રા પર પ્રેરક અને ઈશ્વરોરિત ટીકા વખ્ખા છે. તેમને તેમના ગુરુને ગાયત્રીના મંત્રની દીક્ષા આપેલી અને તેમને ગાયત્રીનું પુરસ્કરણ કરવાનું કહેલું. તેમણે પુરસ્કરણ કર્યું પણ કંઈ થયું નહિ. તેમના ગુરુને તેમને પુરસ્કરણ કરવાનું ચાલુ રાખવાનું કહું. અઢાર વાર ગાયત્રી પુરસ્કરણ કર્યા પછી તેમને ઈશ્વરનાં દર્શન થયાં. તે વિદ્ધાન સંત હતા અને દિવ્ય ગુજ્ઞોશી યુક્ત હતા, છતાં પણ તેમને ધ્યાન જૃપ કરવા પડ્યા હતા. પછી તેમને જલાયું કે અઢાર પુરસ્કરણ કરવાથી તેમનાં આગલા જન્મોમાં કરેલી અઢાર શક્લહંત્યાંયોનાં પાપ ધોવાઈ ગયાં હતાં અને પછી જ તેઓ ઈશ્વરદર્શન માટે લાયક બન્યા.

"દરેક ડિશાસ્તુની આવી ધીરજ હોવી જોઈએ, પણ આજે તો કૃવન દરમિયાન ત્યાગાનું કૃવન કૃવનાનો નિષ્ઠય કરવો તે પણ મોટી વાત છે."

પછી ગુરુહેવે મિ. કિન્નપણના આત્માની શાંતિ માટે કીર્તન કર્યું.

શાશ્વાનો પુનર્જનન

શિપોસોદિકલ પબ્લિક્શિંગ સ્ટાઉન્સ, મદાસ (ચેનાઈ) તરફથી શ્રી ડિકન શ્રીનિવેદ વિભિત 'Goi of Swami - ઈશ્વામનું સુવૃત્તાંત' પુસ્તક ગુરુહેવને મધ્યું હતું. તે પુસ્તકની સમાલોચના Divine life - દિવ્ય જવન માં ગ્રગટ કરવાની હતી. શ્રી હરિદાસશાસ્ત્રએ સમાલોચના તેમાર કરી હતી. તેમણે જલાયું હતું કે દુનિયાને આજે ઈસ્લામે તેની ઈશ્વર એક છે એવી ભાન્યતા દ્વારા લોકોને એકત્ર કરતા બજાની તાત્કાલિક જરૂર છે.

ગુરુહેવે ટીકા કરતા કહ્યું: "પેગબરના ઉપદેશો બીજી કોઈ પણ ધર્મના સત્તો કે દ્વારાના ઉપદેશો સમાન ઉદ્ઘાત અને આપણી પ્રશંસાને પાત્ર છે. પેગબરે પ્રેમ, સહિત્યાંત, સમજશીખનાં એકત્ર શીખવ્યાં છે પણ વિશિષ્ટ તો એ છે કે તે જ પેગબરના ખજ્ઝ નીચેના લોકો

પોતાના ભાઈઓની જ કલાક કરે છે.”

બધા દ્વારા અંગેના ઉપદેશોને તેમની પછી આવતી પેડીઓ ખોટી રીતે સમજે છે અને તેમના પથમાં જીવય છે. ઉપદેશોને તેમની પોતાના પુન અને તરંગને અનુકૂળ આવે તેમ અવળો અર્થ કરે છે અને ત્યાં જ ગેરસમજ શરૂ થાય છે.

“સત્યનો જ જપ થાય છે, અસત્યનો નહિ. પ્રેમ જ કરે છે, વિકાર નહિ. હું ઈચ્છાનું કે પેગંબરના દુનિયાભરના બધા જ અનુયાધીઓ કુરાન ફરીથી વાંચશે અને યોગ્ય પ્રકાશમાં તેનો સાચો અર્થ સમજશે. પણ ની કલાકો ઉત્તરી જયેલો કોઈ પણ બર્મ જંગલ રાજને સ્વીકારે છે અને અસત્ય, વિકાર અને અખરનો વિકાર બને છે. તેનો નાશ નિષ્ઠિત થાય છે. હવે પેગંબરના ઉપદેશમાં નવો ગ્રાન્થ દેઝા માટે નવા જીન્યું પામતા ઈસ્થાપના પેંબંબરે આવી જવું જોઈએ.”

શસ્ત્રમેઢાન પર પ્રત્યાહાર

શ્રી રમશ્શ નાનીયાર અને શ્રી રાજગોપાલજી ગુરુદેવના ઉપદેશોનું વહન કરવા માટે સાચું માધ્યમ બની રહ્યા.

ફોરેઝ દુનિવર્સિટી વર્ગ પૂરો શથો હતો અને હવે રાજ્યોગ અને કર્મયોગ વિશે ચર્ચા આવતી હતી.

ગુરુદેવ કહ્યું : “જે લોકોને પ્રત્યાહાર શું છે તે સમજાયું નથી તેઓ જ જંગલો અને યુદ્ધાઓ તરફ જવાનું ઈઝશે. તેઓ ત્યાં થોડેક સમય રહેશે અને જ્યારે ત્યાં તેઓ કેટલાક લોકોને જોશે ત્યારે ખૂબ અસ્વસ્થ થઈ જશે. જ્યારે તેઓ કોઈ શહેરોમાં જશે ત્યારે તેમને કંઈક નિશ્ચિન્હ લાભશે.”

શ્રી નાનીયારે પૂછ્યું : “તો પછી સ્વામીજી, પ્રત્યાહાર શું છે?”

“તમારે સેવા કરવાનું શકું કરી દેનું જોઈએ. તે મોટામાં મોટું શુદ્ધીકારક છે. સાથેસાથે સેવાનો ઉદેશ તમારા મનમાં સ્પષ્ટ હોવો જોઈએ. તે તમારા જીવન-લક્ષ્ય-ઈશ્વર-સાશ્વતતાર - તરફ તમને દોરતો હોવો

જોઈએ. દરેક કલાકે બે અનિન્દ્ય તમારી આખો બંધ કરી માનસિક રીતે તેના નામનું રટશ કરવું જોઈએ અને ધ્યાન ધરવું જોઈએ. તમે દરેક વસ્તુના સાશી છો, કોઈ વસ્તુના ભોક્તા નથી, તમે સર્વવ્યાપી આત્મા છો એમ લાગાયું જોઈએ. દરરોજ થોડેક સમય તમારો મંત્ર લાણો. ગીતા અથવા બીજું કોઈ પાર્શ્વિક પુસ્તક તમારી પાસે રહ્યો. તેમાંથી પ્રસંગોપાતા થોડીક લીટીઓ વાંચો. તમારા હાથ પરનાં કામ તરફ તમારું મનને એકત્ર રાખવા મય્યાન કરો. જ્યારે તમે ધ્યાન ધરો ત્યારે આ ક્રમમાંથી મનને પાછું બેચ્ચા લો. અને તે બધાં કેરણો ઈછ દેવ તરફ એકત્ર કરો. અભ્યાસ કરો અને આ પરનો અભ્યાસ કરત્તા જ રહો. તમને થોડા સમયમાં એકાશતા ગ્રાપ થશે. તમે ઈન્જિયોને પૂરેપૂરી પાછી બેચ્ચામાં શક્તિમાન થશો. આ છે પ્રત્યાહાર, પછી તમે લાદે કોઈ રસમેદાનની મધ્યમમાં હથો તો પણ તમને કોઈ જલેલ પડશે નહિ. આ સાચો પ્રત્યાહાર છે.”

પ્રચાશર

“પ્રચાશર એ શ્રોણ મંત્ર છે. ઓહા તમારે બીજું જોઈએ છે પણ શું? એક વાર તમને પ્રચાશરના મંત્રની મંત્રદીક્ષા મળી પછી તમારે કોઈ બીજા સેંત કે સાચુની પાછળ દોડવાની જરૂર નથી” ગુરુદેવ કેટલાક શિષ્યોને કહી રહ્યા હતા.

“સ્વામીજી, અમારે કક્તા આપના જેવા મહર્ષિ પાસેથી આની ખાતરી જોઈતી હતી.”

“પ્રચાશર મંત્રનું રટશ કર્યા કરો. ભગવાન તમને બધા પ્રકારની આબાદી આપશે. તમારું બધા હુંઓ અને મુશ્કેલીઓનો હેતુ આવશે.”

“સ્વામીજી તરફથી આવા આશીર્વાદ મળ્યા તે માટે અમે ધન્યતા અનુભવીએ છીએ.”

“આ મહાન મંત્રનો ખૂબ જપ કરો. આ મંત્ર કે તે મંત્ર આ કે તે વસ્તુ ગ્રાપ કરવા માટે પ્રચાશર મંત્ર કરતાં વધુ ચાંદીયાતો છે તેણું આનશો નહિ. બધી જ વસ્તુઓ માટે પ્રચાશર મંત્ર એકલો જ પૂરતો છે. તે બધા

જ અનિદ્રોનો ઉપાય છે. મંત્રજ્ઞ કહી કે સૂપ જેવો નથી. રીગઝુનો સૂપ બીડાની કહી કરતાં વધુ સ્વાહિદ હોય છે!”

આ વિનોદી કથન પછી બધાં જીવરથી હશી પડ્યાં.

“સ્વામીજી, અમે ભગવાન રામની ભક્તિના પણ કરીએ છીએ.”

“ખૂલ સારી વાત છે. ચામ, કૃષ્ણ, હેવી, નારાયણ અથવા કોઈ પણ બીજા દેવની પૂજા કરો, પ્રાર્થના કરો. જેવે જ એકતાનો અનુભવ કરો. શિવ પોતે આ વધું છે અને પંચાશર મંત્ર એ સર્વશક્તિમાન મંત્ર છે. ભગવાન શિવ જાણાઈથી પ્રસન્ન થાય છે. તે પોતાના ભક્તોને બધા જગ્મારની સંપત્તિ આપે છે.”

ગુરુદેવ કહેતા ગયા અને દરેક જ્ઞાન તેને પૂર્ણ ધ્યાનથી સાંભળી રહ્યા. “એક વખત અભજ્ઞ અખાલજ્ઞ ઓવો એક તામિલ ભક્ત હતો. તે પંચાશરનો જીવ ‘નમાલીલાય’ કહીને કરતો હતો. તે મંત્રની મદદથી તે નદીમાં પૂર આવે ત્યારે નક્કર જમીન પર આવે તેવી સહેલાઈથી નદી પાર કરી જતો. એક શ્રાદ્ધાંત્રે આ જોયું. તેને થધું કે ખોટો ઉચ્ચાર કરીને જો આ અખાલજ્ઞ નદી પાર કરી દેવાનું આશર્ય સર્જ હતો હોય તો પછી તે આચા

ઉચ્ચારથી મંત્ર બોલે તો તે કેટલું વધુ આશર્ય સર્જ થકે એટથે તેણે તે મંત્રને ‘નમઃ શિવાય’ કહી રટ્ટા કરવાનું શીખયું. તે અભજ્ઞ માણસને આખાલજ્ઞ તરફ ખૂલ આદર હતો. તેણે તે નવા ઉચ્ચારનો સ્વીકાર કર્યો. અરે પણ જીવારે તે ઉચ્ચાર કરી નદી પાર કરવા ગયો કે તેને લાઘ્યું કે તે દુબી રહ્યો છે. તે ગલબાઈને પછો દોડી આવ્યો. તેણે ગંભીરપણે વિચાર કર્યો કે પહેલાં તેને નદી પાર કરવામાં કોઈ મુશ્કેલી પરી ન હતી તો આ જ નવા ઉચ્ચારથી મંત્રનું રટ્ટા કરતાં તકાઈ જવાની સ્થિતિએ શા માટે આવી ગયો. તેનામાં રહેલા અંતર્ધારીએ સૂચયું કે તેણે શક્ષાપૂર્વક જે મંત્રનું પહેલાં રટ્ટા કરતો તે પ્રમાણે જ રટ્ટા ચાલુ રાખતું. તેણે તેમ કર્યું અને સહીસલ્વામત રીતે પૂરવાળી નદી પાર કરી ગયો.”

“ભગવાનને તો તમારું હદ્દ્ય જોઈએ છે. તે તેને સંપૂર્ણપણે ઓપી દો. તમે સાંસારિક સંપત્તિનો ઉપભોગ કરશો અને સુખમય જતાં મોશ્નમાપન કરશો.”

બધાએ ગુરુદેવને પ્રણામ કર્યા અને તેઓને શેકેલા ભાત આપ્યા, જે તેમણે ખૂલ પ્રસન્નતાપથી અહંક કર્યા.

□ શિવાનંદ કષામૃત’માંથી સાલાર

શિવાનંદ આશ્રમના આગામી ઉત્સવો

- તા. ૧૪ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૯ના રોજ પ.પૂ. સ્વામી શ્રી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજના નેતૃત્વમાં ઐન્ટ્રેન્ના, રોજાનામાં સવારે ૮ થી ૧૮ ગૌપૂજા અને રામનગર કુપામાં સવારે ૧૦ થી ૧૨ સત્તંગ.
- તા. ૨૯ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૯ના રોજ અશ્વતંત્ર ડિવસ હોનાથી સવારે ૬.૪૫ સુધે શિવાનંદ આશ્રમના માંશક્ષમાં ખજીવંદન.
- શ્રી ચામ-હનુમાન મંદિરના પાટોત્સવ નિમિતો સવારે ૮.૩૦ વાગે માર્ગુતિ યત્ન.
- સાંજે ૭.૦૦ વાગે આદરશીય શ્રી અજય યાણિકળના મધુર કઠે શ્રી સુંદરકંઠનું સંગીતમય પારયજ્ઞ. સૌને વાબ વેવા લાર્દિક આમંત્રણ છે.
- તા. ૩૦ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૯ના રોજ સવારે ૮.૦૦ વાગે યુવા વિકાસ પ્રવૃત્તિના ભાગ રૂપે શિવાનંદ આશ્રમ ખાતો કબડી, શીર્ષક પક્કાંત, નિબંધ લેખન અને ચિત્ર સ્પર્ધા.

અહિંસા પરમો ધર્મ :

શ્રીમતી રૂપા મજુમદાર

માનવજીવન એટલે વિકાસ અને યોગ એટલે વિકાસપથ. વિકાસ તો વિશ્વનો નિયમ છે. વિકાસ જીવનનો કંમ છે. માટે જીવનવિકાસ અને જીવનપથને જુદા પારી શકાય નહીં. વિકાસ માટે સતત વિકાસ પણે આગળ વધું જ રહ્યું. વ્યક્તિત્વ વિકાસની ગ્રાહિયા આવસ્થક છે અને તે કિયા જીવનમાં વધ્યાઈ જવી જોઈએ - સહજ બન્ની જન્મી જોઈએ. તે માટે જીવનમાં સદ્ગુણોનો વિકાસ કરવો જરૂરી છે. જીવનમાં ચિહ્નાત અપનાવવા આવસ્થક છે.

સદ્ગુણો બણા છે. જેટથા શક્ય હોય તેટથા પ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયત્ન કરવો જ જોઈએ. બધા સદ્ગુણોમાં અમૃત મહારવના ગણી શકાય. જે આ મહારવના સદ્ગુણો તેજવવામાં આવે તો બીજા સદ્ગુણો જેની મેળે એની પાછળ જેંગાઈ આવશે. આ માટે મહાર્થી પતંજલિએ આપણાને 'અષાંગ યોગ' આપ્યો છે. જેમાં આદ સોપાન છે. ૧. યમ ર. નિયમ ઉ. આસન. ઽ. પ્રાણાયામ પ. પ્રત્યાહાર દ. ધારણા ઉ. ધ્યાન ૮. સમાપ્તિ.

જેમાં યોગના પાયા સ્વરૂપે છે - યમ અને નિયમ. યમ એટલે વ્યક્તિગત જીવનમાં અનુશ્યાસન, જેમાં પાંચ આચાર્યતો છે - અહિંસા, સત્ય, અસોય, બ્રહ્માર્થ, અપરિદ્ધિ, નિયમ એટલે સાધારિક જીવનમાં અનુશ્યાસન, જેમાં પાંચ આચાર્યતો છે - શૌચ, ચુંઠોય, તપ, સ્વાધ્યાય, ઈધર પ્રક્રિયાન.

આ મહાર્થતો છે. જેમાં અમોય શક્તિ રહેલી છે. આ ચિહ્નાતો વિશ્વના બધા જ ખર્મોનું સતત છે. માટે તેને જીવનના પાયા સ્વરૂપે ગજાવા જોઈએ. આ મહાર્થતોમાં સૌપ્રથમ સ્થાને છે - અહિંસા. અહિંસા યોગનું પ્રવેશદ્વાર છે. તેના પાલન વગર યોગની સાધનમાં પ્રવેશ મળવો મુશ્કેલ છે. તેના પ્રયત્નોમાં પરિપૂર્ણતા આવતી નથી.

અહિંસા એટલે કોઈ પણ જીવને વિશ્વારવાણી-વર્તનથી શારીરિક કે ભાનસિક કણ નહીં પહોંચાડતું.

અહિંસાની વાખ્યામાં જ એટલો ચૂંણ ગૂઢ અર્થ સમાયેલો છે, જે સમજવો જરૂરી છે.

અહિંસા એટલે

- કોઈ પણ પ્રકારના નકારાત્મક વિચાર નહીં કરવા.
- 'મારો-કડો-નોડો, જોઈ લઈશ, બતાવી દઈશ, ધૂળ ચાટતો કરી દઈશ, મારા પગમાં પાડીશ' - આ વિચારો જ તામસિક છે, હિંસક છે, જેનો ત્યાગ કરવો
- કોઈ પણ જીવને આધ્યાત્મ લાગે, ફુલ થાય તેવો વાણી-મયોગ નહીં કરવો.
- કોઈને અપમાનજનક શબ્દો કે ઉત્તરી પાડતા શબ્દો નહીં બોલવા.
- કટાક્ષયુક્ત વાણીનો પ્રયોગ નહીં કરવો.
- નિન્ન સ્તરીય, હલકા શબ્દો કે ગાળનો પ્રયોગ નહીં કરવો.
- કોઈની નિંદા નહીં કરવી.
- નકારાત્મક કે વિરોધાત્મક વાણીનો પ્રયોગ ટાણવો. જરૂરી હોયતો ખૂબ શાંતિશી સમજાવનીને કહેતું.
- કોઈના ઊસાઇ ઉપર વગર કારણે પાણી ફેરવી દે એવા શબ્દો નહીં ઉચ્ચારવા.
- કોઈને છાની પહોંચે, નુકસાન થાય તેનું વર્તન નહીં કરવું.
- આનેશમાં આવી ઊચા-નીચા હાથ કરી, મોટે-મોટેથી નહીં બોલવતું.
- કુકરની કલ્યાણ પણ નહીં કરવી.

- પોતાનું જીવન બીજાના માટે પીડકૃપ ના બને એ ધ્યાન રહ્યાં.
- કોઈ તરફ થૂષાભરી નજરે ન છોંનું.
- અન્ય પ્રત્યે આજાજમો કે દેખભાવ નહીં રાખવો.
- કોઈ ઉપર અસત્ય આપેથો નહીં કરવા.
- કોઈ માઝાસને આશા રાપી પાછળથી દર્ગો નહીં કરવો.

આ બધાનો અહિસાની વ્યાખ્યામાં સમાવેશ થાય છે.

દ્વારીકેશમાં માંકડાં બહુ. ત્યાંના તોફાનની છોકરાઓને માંકડાઓને પછીં. માંકડાં પણ હોશિયાર. તેઓ એ છોકરાઓના ચહેરા ચાદ રાખી હો. પછી જ્યારે એમાંનો એકાદ છોકરો એકલો હોય ત્યારે તેઓ એને પછ્યે. આતું અવારનવાર બનાતું. એક દિવસ એ તોફાનની ટોલકીમાંનો સૌથી નાનો છોકરો એકલો હતો. તેને જોઈ બધાં માંકડાં જાડ પરથી નીચે આવી તેને ચારે તરફથી વાટથાઈને બેસી ગયાં. છોકરો ગલચાયો. આ દરથી આગ્રહમના એક સાખુમહારાજે જોયું. છોકરાને બચાવવા માંકડાને બીવડાવવાના ડેતુથી એમજો લાખમાં લાકડી લીધી અને એ તરફ જઈ રહ્યા હતા. ત્યાં જ સદ્ગુરુદેવ સ્વામી શ્રી શિવાનંદશ મહારાજ પ્રગત થયા. તેમજો સાખુમહારાજને પૂછ્યું, ‘સ્વામીજી, આ લાકડી કેમ લીધી છે?’ સાખુઅ ગુરુદેવને એ દરથી બતાવતાં કહ્યું કે, ‘માંકડાંઓને બીવડાવીને ભગડવાના ડેતુથી મેં લાકડી લીધી છે.’ ગુરુદેવે કહ્યું, ‘સ્વામીજી । કોઈ જીવને બીવડાવતું એ પણ હિંસા કહેવાય અને તમારે લાકડીની શી જરૂર છે, તમે તો ‘રામ રામ’ બોલશો ને માંકડાં પોતાના સ્થાને જતાં રહેશો.’

અહિસાનો કેવો સૂક્ષ્મ ઘ્યાલી અહિસાનું પાલન ત્યારે જ શક્ય બને જ્યારે આપણને બધા લાગે માટે પ્રેમ હોય. પ્રેમભાવ, કરુણાભાવ, સ્નેહભાવ, સહાજભૂતિમાંથી જ અહિસા જન્મ વેછે.

- જેનું કદય શૂદ્ધ હોય, પ્રેમાળ હોય, પ્રવિત્ર હોય
- જેઓ ક્ષમાશીલ હોય, ઉદારચરિત હોય
- જેઓ સમદર્શી હોય
- જેમની લાગકીઓ સમ હોય
- જેઓ સૌમાં પરમાત્માનું દર્શન કરે છે
- જેઓ સૌ પર દ્વારા રાજે છે, તેઓ જ અહિસાનું મહત્વ સમજ રાકે છે, એને જીવનમાં અપનાવી શકે છે. કોષ, ઈર્ષા, લોભ, વેરભાવના, ચગ-દેખ, વૈર અને તિતિક્ષાનો અભાવ, અહંકાર, દુષ્ટિદ્વિ, જન્મના, ફૂરતા, શુદ્ધ પાશવી સ્વભાવના લોકોમાં લાશેલાં હિંસાની વૃત્તિ જગત થાય છે. તેમના માટે અહિસાનું પાલન અતિહુદ્ધર છે.

પ્રેમ એ અહિસાનો અને અહિસા એ પ્રેમનો અંક છે. પ્રેમ વિના અહિસા શક્ય જ નથી. પ્રેમ આત્માનો સમજપૂર્વકનો નિઃસ્વાર્થ સંબંધ છે. અહિસાને વધારે સારી રીતે સમજવા તેને પ્રેમના સુંદર નામે પણ અથભાવી શકીએ. એ પ્રેમ જેની અંદર પેદા થાય છે. તેને માટે અહિસાનું આગરક્ષ સાવ સહેલું ચર્ચ જાય છે, કારક્ષ કે તેવો માઝાસ પ્રેમના પ્રવિત્ર પ્રભાવથી સૌની સાથે આત્મીયતા અધિવા એકતાનો અનુભવ કરે છે. સૌની સાથે એટલે એકલી મનુષ્યજીતિ સાથે જ નહીં, સમસ્ત સંસારની સાથે. એવો માઝાસ ભૂલેયુંકે પણ કોઈને પીડા કે નુકસાન નહિ કરી શકે. સૌના મંગલમાં, સુખમાં, સૌની સમૃદ્ધિમાં ને ઉન્ત્રિમાં જ તે રાજ રહેશે, ને સૌને સહાયક થવા પોતાનાથી બનાતું બધું જ કરી છૂટશે.

સદ્ગુરુદેવ સ્વામી શ્રી શિવાનંદશ મહારાજ તેમના સંન્યાસ જીવનની શરૂઆતમાં દ્વારીકેશના લાખસાગ્રહા વિસ્તારમાં જૂની ભંગાર ઓરડીમાં ચારે વૃત્તાના પાંડડાંની પથારી બનાવી સૂર્ય રહેતા. આજુથાજુ ગીય જાડી હતી. હિસ્ક પશુઓની આવનજીવન હતી,

ગેરી સર્વો કરતા હતા, જંગલી કીડીઓના રાફડ હતા છતા છતાં પણ આ હિંસક જન્મોગે સ્વામીજી મહારાજને કોઈ પ્રકારનું નુકસાન પણ ચોયારું નહોંટું. ગુરુદેવ થાંત્રિયી ત્યાં રહેતાં, કારણ કે તેઓ સંપૂર્ણપણે અહિસાનું પાલન કરતા હતાં. મહાર્ષિ પતંજલિએ કહું છે-

અહિસામપતિધ્યાં તત્ત્વસિદ્ધી વેરત્યાઃ ।

જે અહિસાનું બગાબર પાલન કરે છે તેની પાસે બધાં ગ્રાણી વેરત્યાનો ત્યાગ કરી દે છે. તેવો પુરુષ પ્રેમની ખૂંઠી બની જાય છે. તેના તન, મન અને અંતરમાંથી પ્રકટ ઘનારા પ્રેમના પરમાશ્શુની તેની પાસેના ને આજૂભાજૂનાં જનોને અસર કરે છે. માનવીની અંદર જ નહિ, પણ પશૂપંખી ને વનસ્પતિની અંદર પણ તે પ્રવેશ કરે છે, તે સૌનો સંપર્ક ચાલે છે. તેના પ્રેમની અસર જ અફ્ઝૂત, અલ્લોડિક તથા અનેરી હોય છે.

સંપૂર્ણપણે પ્રેમમય અથવા અહિસક માણસ પ્રભુનો પ્રતિનિધિ અથવા પરમાત્માતુદ્ય જ છે. પરમાત્માનો પ્રકારા તેની અંદર પૂરી રીતે પ્રકટ થાય છે. તેના તનમાં, મનમાં, વચનમાં, નયનમાં, અંતરમાં ને અંતરના અંતરમાં પ્રેમ વિના બીજું કંઈ જ નથી હોંટું. આવો મહાપુરુષ જગતના બધાં જાવોમાં પ્રિયતમ પરમાત્માના પ્રકારાનું જ દર્શન કરે છે. તે કોઈને શિત્રનથી માનતો ને કોઈને થતું પણ નથી સમજતો. રાજ ને દેખ બનેદી તે દૂર રહે છે. કશમાં તે બંધાતો કે કેદ પણ નથી. પતો તથા કયાંક અટકી પણ નથી જતો. જવનનો સાચો આનંદ એ અહિરિશ અનુભવ્યા કરે છે.

એક સાંજે આગ્રમના સત્તસંગમાં ગુરુદેવ બેદા હતા, ત્યાં તો ઓવિદન્ન નામનો એક અસંતુદ્ય આગ્રમવાસી લાલગોળ આંખો સાથે ઓરડામાં દાખલ થયો. તેના હાથમાં કુંધાડી હતી. તે એકદમ દીક્કીને સ્વામીજી તરફ ધસ્યો અને સ્વામીજીના મસ્તક ઉપર કુંધાડીના એક પછી એક એમ ગજા થા કર્યા પણ થાસ્તેલના દીવાના જાંખા અજવાખામાં તે નિશાન ચૂકી

ગયો. કુંધાડીના થા પાછળાની દીવાલ અને બારદ્દા પર પણ. શિખોએ ગોવિંદનું તરત પકડી લીધો. તેટલામાં પોલીસ આવી પછોચી અને તેને જેલ બેગો કરવાનો નિર્ણય કર્યો. આ જોઈ ગુરુદેવે કલું, ‘ના, ના, ના. કોઈ પણ સંજોગપોમાં તેને હું સાચ નહીં થવા દઈ. પ્રભુએ જ મારો જન્મ બગાવ્યો છે, કારણ કે લોકોની સેવા કરવાનું કામ આ શરીરે હજુ પૂરું કર્યું નથી. મારે સેવા કરવાનું ચાલું રાખતું જોઈએ. આ જનાર મને આ જ વાતાનું સૂચન કરી રહ્યો છે.’

પરંતુ પોલીસ ગોવિંદનું પકડીને પોલીસ સેલન લઈ ગઈ. બીજે દિનસે સવારે સ્વામીજી પોલીસ-સેલને ગયા. ગોવિંદનું તેમની પાસે લાવવામાં આવ્યો એટલે સ્વામીજીએ તેના કપાળે ભર્મ લગાવી કુંનો ચાંદ્લો કર્યો, તેને કેટલાંક પુસ્તકો આપ્યાં, જેના ઉપર સ્વામીજીએ તેમના હક્કાઓ રમાં આશીર્વાદ લખ્યા હતા. તેને અધ્યાત્મી મંત્રની દીક્કા આપી આધ્યાત્મિક સૂચનો કર્યો. આટલું ઓછું હોય તેમ તેમજો તેને કાપડાં, પાબળો અને ફળો આપ્યાં.

પછી સ્વામીજી પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટરને મળ્યા અને ગોવિંદનું સામેનો તેસ પાણો જેંગી લેવડાવ્યો. તેને છોડાવ્યા પછી તેને તેના વતાન સાલેમ શહેર મોકલી આપ્યો. તેની સાથે બે આશ્રમવાસીઓને આગ્રા સૂધી સંગાય તરીકે મોકલ્યા.

સ્વામી શિવાનંદજી જની દુસ્મન તરફ પણ આવો સદ્ગ્રાવ ચાખતા હતા. સંપૂર્ણપણે અહિસાનું જ આચરણ. તેઓ મનુષ્યમાં, પશુમાં, પણીમાં એટલું જ નહીં પણ જ ડ પદાર્થોમાં પણ ઈશ્વરનાં જ દર્શન કરતા. તેઓ ઘણીવાર શિખોને પણ કહેતા : ‘તમે પણ આ પ્રમાણે ચીને પ્રેમ કરો, વંદન કરો, અહિસાનું આચરણ કરો પછી જુદો કે ઢૂંક સમયમાં જ તમારા છદ્દયનું કેદું પરિવર્તન થાય છે. તમે એક જુદા જ માણસ બની જશો. તમારું આનું જવન બદલાઈ જશો અને તમે હિંય દશ્િ

ધર્મવત્તા દેવપુરુષ થઈ જશો.'

અહિસામાં એક ગુપ્ત શક્તિ રહેલી છે, જે ચાચકની રક્ષા કરે છે. ઈશ્વરના હાથે તેની રક્ષા થાય છે. તે માર્ગ લય નથી. શરૂઆત્વા નમી પડે છે.

ગુરુભગવાન સ્વામી શ્રી વિદાનદશ્શ મહારાજ મન, વચન અને કર્મથી અહિસાનું પ્રતિપળ આચરણ કરતા હતા. અહિસાને તેમણે પોતાના જીવનમાં એટલા અંશે ઉત્પારી હતી કે જીવમાત્ર માટે તેમને અપાર અનુકૂપા હતી. લોકોએ તેમને દૃષ્ટાભૂતિ, કરણસાગર, હુદ્ધિયાના ભગવાન વગેરે નામોથી નવાજ્યા છે. અત્યર્તી ધનાદ્ધ અને પ્રતિક્રિત કુટુંબમાં જન્મેલા શુદ્ધેવને નાનપણથી જ ગરીબો અને દાદીઓ માટે અપાર અનુકૂપા હતી. પોતાના અંગત ખર્ચ માટે ભજતી રકમમાંથી એ ગરીબ બીમારોને દ્વારાં ખરીદીને આપતાં, બિખારીએને જમાડતાં. રહતપીતિયાએના થા ચાઢ કરી પાટાપણી કરતાં. આશ્રમજીવન દરમિયાન પણ કુલરોગીએની વસ્તુકતમાં જઈ તેમની સેવા કરવી, સ્લ્સ્ટામાં પેલા રોજીને ખજ્ઞા પર ડિંઘકી આશ્રમમાં થાલી તેની સેવા કરવી, એટથું જ નહીં આખા શરીરે થારાં અને થાંડાં પડી જયેલાં કલાકસત્તાં ફૂલગના થા ચાઢ કરી, દ્વાલગાડી, પાટાપણી કરી તેની સહાનુભૂતિ માટે તેને વળગીને ચતુરા ચૂઈ રહેતું, બીલીપત્ર ચુંટવાં માટે વૃદ્ધની પ્રદક્ષિણા કરી, તેને પગે થાંડી, તેની આખા લઈને પછી જ માત્ર લાથ વડે જ પાંદડાં ચુંટવાં, કુલાડી, છરી કે કોઈ ઓજ્જરના થા નહીં કરવા અંગેની સ્પષ્ટ સૂચના આપવી, દૂલ્ધની પાંદડી પણ વેગઈ હોય તો કોઈનો પગ પડવાથી તેને ઈજા ન પહોંચે એ હેતુથી સ્વયં વીજી લેતા, બેટસોગાદના સુંદર રેપર પણ ખૂબ કાળજીપૂર્વક કોમળતાથી ખોલવાં - આ પ્રસંગે ગુરુમહારાજના સંપૂર્ણ અહિસાક અને જીવમાત્રમાં નારાયણનાં દર્શન કરતાં સ્વભાવની પ્રતીપ્રતિ કરતે છે. સ્વામીજીનાં સંદેના કઠોચ આથી પણ વધારે હશે.

ગુરુભગવાન કહેતા - 'કોઈ માણસ સ્લ્સ્ટામાં

પડ્યો હોયત્વાદે 'જેતું અનુ ગ્રારથ્ય' એમ બહાનું કાઢીને તેને મદદ કરવાનું થબશો નહીં.'

અહિસાનો અર્થ નિષ્ઠિતતા કે નિર્બિજતા સમજવાની ભૂલ ન કરવી. અહિસા નબળા માનવીનું ચાધન નથી, એ તો વીરનું ભૂખાં છે. અહિસા આચરણાર જ કમા આપી શકે અને 'કમા વીરસ્ય સૂચણા' । શક્તિશાળી હોય છતાં પ્રતિકાર નહીં પણ પ્રતિકાર કરવાનો વિચાર પણ ન આવે તેનું નામ અહિસા. અહિસાની પૂજારી અભય બની જીય છે. તેનામાંથી વિશ્વોમનો જોત વહે છે. એ જીવન-સાફલ્ય પ્રાપ્ત કરે છે.

ઈશ્વરનાં જશ સ્વરૂપ છે : પવિત્રતા, અહિસા, સત્ય.

મુક્તિમિશ્છથિ ચેત તાત વિષયાનું વિષવત્તુ ત્યજ ।

ભક્તયર્થ અહિસાં ચ સત્યં પીયુષવત્તુ ભજ ॥

(સંસાર બંધનમાંથી મુક્તિ મેળવની હોય તો હે વત્સ, વિષયબોગને વિષવત્ત જીહી ત્યાગજે અને ભક્તયર્થ, અહિસા અને સત્યને અમૃતગણીને પીજે.)

માટે ગુરુભગવાન કહેતા કે રેજ પ્રાર્થના કરો : 'હે મલુ ! આજા દિવસ દરભ્યાન મન, વચન, કર્મથી હું જે કાઈ કરું તે સર્વ કિયાએ આપની આરાધના બની રહો!' મનમાં આપો બાબ ધારણ કરીને આપજાં દૈનિક કાર્યો કરીશું તો કયારેય આપજાથી કઈ જોહું થશે નહીં, કોઈને દુનાં પડોચાડીશું નહીં, કર્મ આપજાને બંધનમાં નાખશે નહીં, અહિસાનું પાલન સ્વયં થશે.

અહિસા વગર આત્મસાકારકાર શક્ય નથી. અહિસાના આચરણ દ્વારા જ શક્યાનું ભાન અને પ્રાપ્તિ પછી શકે. આપણે શુદ્ધેવને પ્રાર્થના કરીએ કે - અહિસાપાલન દ્વારા આપણે આપણું દિવ્યસ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરી શકીએ અને આપણે પ્રેમ, કરુણા, ભલાઈ, શાંતિ અને ઉદારતાના કેન્દ્ર બનવા સમર્પણ બનીએ.

વૃત્તાંત

● તા. ૧-૧૨-૨૦૧૫ થી ૧-૧૨-૨૦૧૫, અમદાવાદ : શ્રી મુરુલગવાન શ્રીમતુ સ્વામી ચિદાનંદજી મહારાજાની જન્મ શાખાભી જીવની વર્ષ નિભિતે આપોજનારા અનેક કાર્યક્રમોના બાગર્યે ‘ભાગ્યપારામણ્ય’ કાર્યક્રમ ખૂબ જ ધામકુમણી ચિદાનંદ આશ્રમ, અમદાવાદ ખાતે વિજ્ઞપ્તા હો.

૨૪-૧૧ના રોજ આરેલાયેલા આ જીનસત્રમાં છેલ્લા છ દિવસોમાં ગોજુખ, ચંગોની, ચવાળા (ગણેશપુર-ઉત્તર કાશી) અને આલુભી પૂજયશી ચરણ શ્રીમતુ સ્વામી રઘવાનંદજી મહારાજ, શ્રીમતુ સ્વામી પ્રેમાનંદજી મહારાજ, પૂજય શ્રી સ્વામી ઈશવરાનંદજીરિઝ મહારાજ પદ્માર્થ, પૂજય સમાનંદ મહારાજ, પૂજય ચિદાનંદજી મહારાજ અન્ય ચંતોના ઉપસ્થિતિલી સમગ્ર કાર્યક્રમથી વિરોધ દિવ્ય ચેતનાનો ઉભાર થયો. છેલ્લા છ દિવસ પૂજય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજની કાજરીથી સમગ્ર જીનસત્ર વિશેષ પ્રાણસલ્લા બન્યુ.

તા. ૧-૧૨ની સંધ્યાએ સમાપન સત્રનો પ્રારંભ હો. શ્રીમતી બંસરીબહેન ભક્તનાં બજિત સંગીતથી થયો. ચંતોના ઉદ્ઘોષનના અંતે સમાપન ચંદ્રા આપત્તા પૂજય સ્વામીશી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજશીએ કહ્યુ. “સ્વીતિ, સ્વીતિ અને પુરાજ્ઞેનાં જીનનું શ્રવણ દિવ્ય છે અને રહેશે પરંતુ આ બધી વાતો કે કાગળોમાં લખાયેલી છે, તે બધાનું દર્શન પૂજય મુરુલગવાન શ્રીમતુ સ્વામી ચિદાનંદજી મહારાજના જીવનમાં કરી શક્ય છે. ગીતાએ ગાયેલો સિદ્ધપત્ર પુરુષ પૂજય સ્વામીજીના જીવનમાં પ્રત્યક્ષ થયેલો મનોએ અનુભવો છે. શીતાળા કર્મ, બજિત અને જીનનો સમન્વય હોગતેનું મૂર્તિસ્વરૂપ એટેલે પૂજય શ્રી સ્વામી ચિદાનંદ મહારાજ.” ત્યારબાદ પૂજય સ્વામી ચિદાનંદજી મહારાજના જીવનક્રિયાના અનેક જીવન ઉદ્ઘાકરણો ટોકાતી શોતાજનોની પાંપણોએ અસ્થુઅનોના તોરણો બધાથી હતાં.

શ્રી ચંતોના સન્માન પદ્ધી મહાપ્રાદ-નંગારાનું આયોજન પણ કરવાનાં આવ્યું હતું.

● તા. ૩-૧૨-૨૦૧૫, મુખાઈ : ગુરુલગવાન શ્રીમતુ સ્વામી ચિદાનંદજી મહારાજના ભક્ત અને પૂજય બાપુજી (શ્રી સ્વામી

પાશ્વવક્ષપાનંદજી મહારાજ) મત્યે અનન્ય નિર્ણા પ્રચારતા સ્વ. શ્રી જગમોહનભાઈ સંખવીના વિદ્યાધા પુત્ર અને શિવાનંદ મિશાનના ડ્રાઇવીશી હેમન્ટબાઈ સંખવીની એકમાત્ર પુત્રી શ્રી. અ.સી. બાવિના દાખત્ય પ્રવેશ પ્રસ્તુતે પૂજય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજ મુખાઈ પદ્માર્થ હતા અને શ્રી પરિવારના પરિજીવનો વચ્ચે સત્સંગ કરી સૌને આશીર્વાન કર્યા હતાં.

● તા. ૬-૧૨-૨૦૧૫ : શ્રી યોગસાધન આશ્રમ, અમદાવાદના પ્રસ્તાવિત જૂઠન ભવનનો શિક્ષાન્યાસ વિષે પૂજય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજ દ્વારા આજરોજ કરવામાં આવ્યો.

● તા. ૧૦-૧૨-૨૦૧૫ થી ૧૦-૧૨-૨૦૧૫, અમદાવાદ : ઉપમો યોગરિષ્ટક તાલીમ શિષ્ટિક ૧૦-૧૨ થી ૧૦-૧૨ સુધી દિવ્ય જીવન સાંસ્કૃતિક સંખના નેજ કેળ સમાપન થયો. ગુજરાત શિવાય ભારતના હિતરમાંથી અને અમેરિકા, હિન્ડેનથી પણ યોગ મુમુક્ષુઓ આ જીન-શિવક્ષ-સત્રથી જોગથા. જેમને બેન્ફિક આસનો આવકતાં હોય, જેઓને સંપત્ક કર્યાનો અભ્યાસ કરેલો હોય અને અંગેણ માધ્યમગ્રા બદ્ધી કે તેમ હોય તેવા ત૦ મુમુક્ષુઓને પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો.

યોગાસનો, માલાયામ, કિંયા, મુદ્રા, ધ્યાન ઉપરાત ગીતા, પાતંજલ યોગસૂત્ર, શરીર વિશ્લાન અને આગોચરાયા, આસ્ટ્રોર્ચ, જીવનાયુવસ્થા, ભોજન પ્રબંધ, જીવન પ્રબંધ, યોગ અને સમાજ તથા રેલ્કી વગેરે વિષયોનું જીન અનેક તજ્જીવી દ્વારા આપવામાં આવ્યું. દરેક વિષયોની વૈભિત્ત તથા મૌખિક પરીક્ષાએ ઉપરાત યોગાસનો-પ્રાણાયામના પ્રયોગોની પણ પરીક્ષા નિરોપક્રો દ્વારા લેવામાં આવ્યો.

કાર્યક્રમનો પ્રમાણપત્ર અને પરિતોષિક વિતરણ સમાર્થ ત૦ રૂપોભરની સાંચે પ.૩૦ થી ૭.૦૦ વાગ્યા સુધી થયો. સુધી રૂપાભહેન મજબૂહારે ઉપમા યોગરિષ્ટક પરિશક્ષણ સત્રનો સંક્રિયા અહેવાલ આય્યો. પરિશક્ષણાંથી અને પોતાના મતિભ્રાવ વક્તા કર્યા. પ્રમાણપત્ર વિતરણ

આદરશીય શ્રી પ્રવીષાલ્યાઈ કે. લહેરી સાહેબના વરદ હસો • તા. ૨૩-૧૨-૨૦૧૫, છારોડી (અમદાવાદ) : શ્રી કરવામાં આવ્યું. તેમણે તેમના ઉદ્ઘોષનમાં કહ્યું, “યોગ જીવન જીવવાની કાળી છે. તરે સૌંભવ્યથાણી છોકે શિવાનંદ આશ્રમ જેવી યોગ પ્રશિક્ષણની વિશ્વવિદ્યા ચેતનાનંદ આશ્રમ જેવી યોગ પ્રશિક્ષણની વિશ્વવિદ્યા ચેતનાનંદ મહારાજ પાસેથી પ્રત્યક્ષણે આ આધ્યાત્માનંદજી મહારાજ પાસેથી પ્રત્યક્ષણે આ આધ્યાત્માનંદજી જીના સંપાદન કર્યું છે. પૂજ્ય સ્વામીજીનું જીવન યોગવિશ્વાન પ્રચાર અને પ્રસાર ખર્ચે સમર્પિત જીવન છે. તમે જો આ યોગવિશ્વાને ખૂબજ વૈશાનિક રીતે પ્રાપ્ત કરીને ખંચ થયા છો. હવે આ દિવ્ય પરંપરાને જીવની રાખજો-અભિનંદન.”

ઉપરા યોગ પ્રશિક્ષણ સત્ત્રમાં શીર્ષતી ડૉ. લિન્ડ લાલઓંપાએ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું.

કાર્યક્રમના સમાપનમાં નૃત્યલાર્યાના કલ્યાંચું દ્વારા ભરતાનાટ્યમનૃત્ય પ્રસ્તુત કરવામાં આવ્યાં.

• તા. ૧૨-૧૨-૨૦૧૫, અમદાવાદ : અમદાવાદના સુપરિન્ડેન્ટ વેદમંડિસના વાર્ષિક શીમદ્દ ભાગવત જીવનથાન સમાપોહની પૂર્ણાંત્રિક પૂજ્ય સ્વામી આધ્યાત્માનંદજી મહારાજની વિશે ઉપસ્થિતિઓ કરવામાં આવ્યી.

• તા. ૧૪-૧૨-૨૦૧૫, વડ્ાદ : વડાદ, વેઠાંત નિકેતનના પ્રલાલીન પૂજ્યજીની સ્વામી આધ્યાત્માનંદજી મહારાજની પૂજ્યતિરિણા જીવનસત્ત્રમાં પૂજ્યજીની સ્વામી આધ્યાત્માનંદજી મહારાજ પદ્ધાર્યાં. પૂજ્ય સ્વામીજીને ગુરુરૂપ્રિયા અને પૂજ્ય પ્રલાલીન શ્રી સ્વામી માધ્યવાનંદજી મહારાજનો ગુણાનુવાદ કર્યો.

• તા. ૨૧-૧૨-૨૦૧૫, અમદાવાદ : ભાર્ગવીજ શુક્ર એકાદશી-ગીતાજીર્ણી નિષેષે શિવાનંદ આશ્રમમાં જીતા પારાપણ થયું. ભાગવત વિદ્યારીઠ (શોભા)ના પૂજ્યજીની ભાગવત જીવિની અધ્યાત્મામાં ૧૦ ઋષિકુમારો શિવાનંદ આશ્રમ પદ્ધાર્યાં. જૌનું ભાવભીનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. જીતાપણ, કીર્તન અને ગરબા પણ થયા. પૂજ્ય સ્વામીજીને હોલ વર્ગાને સૌને આનંદ આપ્યો.

• તા. ૨૨-૧૨-૨૦૧૫, નવા વડાદ (અમદાવાદ) : નાય સંપ્રદાયનો સત્યોગ સમાપોહ પૂજ્ય સ્વામી શ્રી આધ્યાત્માનંદજી મહારાજના અતિશ્ચિવિશેષપદ્ધ થયો. ઉપરોક્ત પ્રસ્તુતે નાય સંપ્રદાયના વરિઝ સત્તગી ગુણાનાયજી મહારાજ પણ ઉપસ્થિત રહ્યા.

• તા. ૨૩-૧૨-૨૦૧૫, છારોડી (અમદાવાદ) : શ્રી સ્વામીનારાધ્યા ગુરુજી વિશ્વવિદ્યા પ્રતિક્ષાન છારોડી દ્વારા વિશ્વક્ષલ્પાઙ્ક અંથે ૧,૧૧૧ ટુડી અધ્યાત્માનું “સર્વજ્ઞ કિતાવઠ” સેક્લા સાથે અનુષ્ઠાન કરવામાં આવ્યું. સમગ્ર બાસ્તવમાંથી અગજીત મહાન સત્તોની દિવ્ય ઉપસ્થિતિથી સમગ્ર વાતાવરણ અત્યંત લભ્ય અને દિવ્ય બન્યું.

આ સમાર્થભાનો મંગળ ગ્રારિલ તા. ૨૩-૧૨-૨૦૧૫ની દિની અપોર થયો. આ પ્રસ્તુતે પૂજ્યજીની સ્વામી આધ્યાત્મિકદાસજી મહારાજની અધ્યક્ષતામાં આધ્યાત્મિક મહાંદેશ્વર જૂન્પાપીકાંધીશ શીર્ષતું સ્વામી આધ્યાત્માનંદજી મહારાજ, મહાંદલોચન વિશેશરાનંદજી મહારાજ (ચુલાં), શ્રી સ્વામી પરમાત્માનંદજી (રાજકોટ), સ્વામી વિદ્ધાનંદ સરસ્વતી (મુનીકું) કષીદેશ, બાદા રામદેવજી (લદ્ધિકાર), શ્રી રમેશભાઈ ઔર્જા (પેરબંદર), શ્રી દેવમસાદ બાપુ (જીમનગર), શ્રી દાર્દેશભાવાજી વગેરે અનેક સત્તો પદ્ધાર્યાં; પૂજ્ય સ્વામી આધ્યાત્માનંદજી મહારાજનીએ પણ ઉપસ્થિત રહીને શી સત્તોનાં દર્શન કરી, સૌના આશીર્વાદ તથા શુલ્કાક્ષા પ્રાપ્ત કરી. તહુપરાત્ત જુજુગત રાજ્યના અનેક મત્તી મહોદ્યો પણ તથા ગ્રાંધાયાલ મહોદ્યો આ પ્રસ્તુતે ઉપસ્થિત રહ્યા.

મહિયાએની સભાનું આધ્યોજન અધ્યગ સ્થાને કરવામાં આવ્યું, જેઓ જુજુગત રાજ્યનાં મુખ્યમંત્રી શીર્ષતી આનંદીભેણ પટેલે ઉપસ્થિત રહી સૌને કૃતપર્બ કર્યા.

૨૩-૧૨ના રોજ આ જીવનસત્ત્રમાં સમાપન થયું. પૂજ્ય શ્રી સ્વામી ભાવલૂષ્યાદાસજી મહારાજે ઉપસ્થિત રહી સૌને પન્યવાદ જીવન કર્યા.

• તા. ૨૩-૧૨-૨૦૧૫, બોનવાદ - પૂજા : કેવલધામ લોનવલા ખાતે ૨૩-૧૨ થી ૩૦-૧૨ સુધી આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ સંમેલનાં આધ્યોજન કરવામાં આવ્યું. આ પ્રસ્તુતે સંમેલનાં ઉદ્ઘાટન અને માર્ગાંધીક ઉદ્ઘોષન માટે પૂજ્ય શ્રી સ્વામી આધ્યાત્માનંદજી મહારાજને નિમંત્રિત આવ્યા.

પૂજ્ય સ્વામીજી અને પૂજ્ય સ્વામીજીના સાથે આ યાત્રામાં જોડાયા. આ પ્રસ્તુતે ભાવલૂષ્યાદાસજી પણ પૂજ્ય સ્વામીજીના સાથે આ યાત્રામાં જોડાયા. આ પ્રસ્તુતે ભાવલૂષ્યાદાસજી પ્રોફીલ યોગોની નાઈક, ડૉ. સુલાલ સી. પુરુણ્યા (IAS) સંચિત શ્રી માનવરસંસાધન (H.R.D.)

તહુપરાંત ન્યાપમૂર્તિ શી બી. અન. કૃષ્ણ પણ મંગસ્વધાર્યા હતા.

આપુર્વેંદ અને ગ્રાકૂટિક ચિકિત્સા સર્વભાગી પ્રદર્શન પૂજ્ય સ્વામીજી અને શ્રીપદ પેશો નાઈક, કેળિનેર મંત્રી, આપુષ દ્વારા દીપ મફજુલબન કરીને કરવામાં આવ્યું હતું.

યોગ વિમાસા નિષ્પત્તક તૈવલ્યધામના બે પુસ્તકેનું વિશેયન પણ પૂજ્ય સ્વામીજીના વરદ છસ્તે કરવામાં આવ્યું હતું.

પોતાના ઉદ્ઘાટન પ્રવચનમાં પૂજ્ય સ્વામીજીએ કહ્યું, “યોગ એકે અનુષ્ઠાન. આજે જીવન સ્વસ્થની જીવનમાં જીય છે, આપણાં અભિવ્યક્તિ વિશે રહ્યો છે. જીવનનો છુદાસ અને દંબ, છળ, કપડ તથા સ્વર્ણના તાણાખાણ વચ્ચે માનવ કશાઈ રહ્યો છે, ત્યારે યોગાસનનો, પ્રાણાચાર, ધ્યાન અને

પૌઢી સત્યમાં પ્રતિક્ષિત અને માનવજીવનમાં ગૌરવ મદાપક અવસ્થાઓ બની શકે.

યોગને ભાગે અંગકસરતા નહીં સમજતા રેનો જીવનમાં પ્રદેશીક પગબે વિનિમય કરવામાં જ હોજિક જીવનની સારી સાર્થકતા છે.” તૈવલ્યધામના પ્રમુખ પ્રબન્ધક - ડ્રિગેરિયર શી સુહાસ વર્માએ જીવનના નિમન્જ્ઞાનો પૂજ્ય સ્વામીજી દ્વારા પદાર્થી હતા.

પણ કરતાં પૂના ખાતે પજ સત્યાંગ થયો અને ૨૭-૧૨ની ઓર્ઝી રેને સમગ્ર મંદળ અમદાવાદ પાસું કર્યું હતું.

તા. ૩૦-૧૨-૨૦૧૫, કેલાટેલર (ક્રેડલેજ) : સંન્યાસ આત્મરમુખ વિવા માટેના આર્થ નિષ્ણાનનું પ્રશિક્ષણ જે પ્રાથમિક આક્રમ, કેદારેશરના મહત્વાની ધોરણી નિર્ણયે અને માધ્યમિક શાખાઓમાંથી જ આપવામાં આવે તો નવી આયોજનેદી સત્તસભાનું પૂજ્ય સ્વામીજીએ સંચાલન કર્યું હતું.

એક્યુપ્રોશર દ્વારા નિઃશુલ્ક સારવાર તથા એક્યુપ્રોશર પ્રશિક્ષણ શિબિર

તારીખ : ૨-૨-૨૦૧૬ થી ૮-૨-૨૦૧૬

સમય : દરરોજ સવારે ૮ થી ૧૨ અને બપોર ૮ થી ૧

સ્થળ : શિવાનંદ આક્રમ, અમદાવાદ

સંપર્ક : ૨૬૮૯૧૨૩૪, ૨૬૮૯૨૩૪૫

શી સ્વામી ચિદાનંદજી જન્મ શતાબ્દી મહોત્સવના એક ભાગું એક્યુપ્રોશર દ્વારા નિઃશુલ્ક સારવાર તથા પ્રશિક્ષણનો એક શિબિર શિવાનંદ આક્રમ ખાતે રચવામાં આવ્યો છે.

કોઈ પજ જીતની આપણસર વગર, સાદી-સરળ, જિનખર્યાળ અને થરમાં જ મળી શકે તેવી આ Holistic સારવાર પદ્ધતિ છે.

૧. એન્જાઈના ૨. અસ્થયમા ૩. એન્નાભિયા ૪. કમરનોફુઝાનો ૫. ગરદન જક્કપાઈ જવી ૬. સાપટિકા ૭. સોઝ આવવા ૮. પેશાબમાં દર્દ ૯. કબજિયાત ૧૦. ડાયાબિટીસ ૧૧. પ્રજનનના રોગો ૧૨. શરદી (સાયનસ) ૧૩. ચક્કર આવવાં ૧૪. પેચાલિસિસ અને લેવા બીજા અનેક રોગોમાં આ એક્યુપ્રોશર પદ્ધતિ ખૂલ્યું જ ગુજરાતી પ્રસિદ્ધ થઈ છે, મદદહૃપ થઈ છે.

જ્યુભજીવનાન એક્યુપ્રોશર સર્વિસ, મુંબઈના આદરશીય ગુરુજી શી નવનીતભાઈ શાહ અને તેમની ટીમના નિષ્ણાત યુવકો દ્વારા આ શિબિરનું સંચાલન કરવામાં આવ્યો.

આનું શિક્ષણ લેવા માગતા તથા સારવાર કરવાના માગતા લોકોને તા. ૩૦ જાન્યુઆરી પહેલાં આક્રમમાં નામ નોંધવાનું જરૂરી રહેશે. મર્યાદિત સંખ્યામાં નામ નોંધવાનાં હોવાથી અગ્રાઉથી નામ નોંધવેહું ન હોય તે શિક્ષણ પ્રવેશ આપવામાં આવશે નહીં.

ચૌને શિબિરનો લાભ લેવા વિનંતી.

-શિવાનંદ આક્રમ

*Wedding
Classic
Collection*

SUVARNAKALA®

Gold, Diamond & Jadhar Jewellery
BIS Approved Jeweller

અમદાવાદ

સી.જી. રોડ

“ગેશનલ પાંડ્યા”,
લાલ બંગાળની સામે,
સી.જી. રોડ, અમદાવાદ - 6

સેટેલાઈટ

“લીનસ એમેરીકસ”,
જોધપુર ચાર રસ્તા BRTS બસ સ્ટેન્ડ સામે,
સેટેલાઈટ, અમદાવાદ - 15

સ્વાદ અને ગુણવત્તાની પરંપરા

શ્રેષ્ઠ ગુણવત્તાની પરંપરા દ્વારા દેશ-વિદેશના અસંખ્ય ગ્રાહકો સુધી પહોંચાનો અમારો નિર્ધાર છે.
ભારતીયતાનું સ્વાદ સમાર ગૌરવ!

મસાલા • ઈન્સ્ટાન્ડ મિક્સ • બ્લેન્ડેડ મસાલા • હિંગ વગેરેની વિશાળ શ્રેણી અને પેક સાઈઝ

રામદેવ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ પ્રા.લિ.

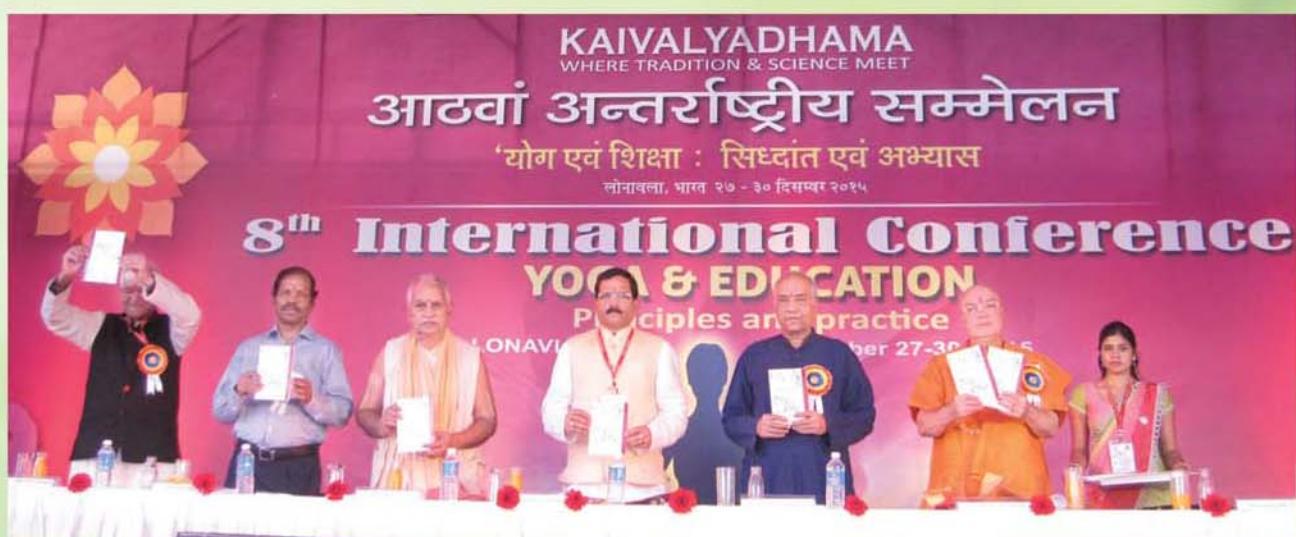
સ્પાઈસ વર્ક્સ, સરબેજ-બાવળા હાઇવે, ચાંગોડા-સુરત ૩૯૩, અમદાવાદ. • www.ramdevfood.com

Identity

गीतामंटिर, अमदावाद खाते ब्रह्मलीन महामंडणेश्वर श्रीमत् स्वामी मंगलानंदज्ञ महाराजनो आराधना दिवस, ता. २४-१२-२०१५

केवल्यधाम, लोनावला खाते आठमुं अंतरराष्ट्रीय योग संमेलन, ता. २७-१२-२०१५

शिवानंद आश्रम, अमदावाद खाते उपमो योगशिक्षक तालीम शिबिर, ता. १०-१२-२०१५थी ३०-१२-२०१५

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુળ, છારોડી ખાતે ૧,૧૧૧ કુંડી વિશ્વશાંતિ મહાયજ્ઞ, તા. ૨૩-૧૨-૨૦૧૫

શાશ્વત સંદેશા

આપણી વૈદિક જીવન પરંપરામાં આપણાં જીવન ધાર્મિક વિચારધારા પર અવલંબિત છે. તમે ખરેખર જેવા છો તેવા જ તમારી જાતને વફાદાર રહી જીવો અને દિવ્ય વિચાર, દિવ્ય વાણી, દિવ્ય વ્યવહાર સાથે દિવ્ય જીવન જીવી શકો તો તમારી સાચી પ્રતિભાનો વિકાસ થશે અને તે જ તમારો ધર્મ છે.

કારણ કે આમ કરવાથી તમારું જે ખરેખર આંતરિક સ્વરૂપ છે તેને જ તમારે બહાર પ્રકાશમાં લાવવાનું છે.

- સ્વામી ચિદાનંદ